

2019. január
február
március

Elīna Garanča

Gioconda
OMG

Az arany meg az asszony | Tóték
Fantasio és Fortunio

Edita Gruberova
Sümegei Eszter
Kolonits Klára

BMW
Art&Culture

A vezetés élménye

VEZÉR. EGYÉNISÉG.

**AZ ÚJ BMW X5. ELSŐKÉNT xOFFROAD
FELSZERELTSÉGGEL, MINDEN ÚTRA.**

Az xOffroad csomag opcionális felszereltség. A csomag nem elérhető a BMW X5 M50d modell esetében.
BMW X5 xDrive30d-BMW X5 xDrive40i átlagfogyasztás: 6,0-6,8 – 8,5-8,8 l/100 km; CO₂-kibocsátás: 158-179-193-200 g/km.

Tisztelt Zenebarátok!

Az opera az előadó-művészet legösszetettebb és legtitokzatosabb műfaja. A magyar opera számunkra ennél is több: egyszerre jelenti a mi csodálatos nyelvünket, nemzetünk gazdag zenéjét és a világ legszebb operaházai közé tartozó dalszínházunkat.

Az éppen felújítás alatt álló Operaházról ismert az a tény, hogy Podmaniczky Frigyes, a Fővárosi Közmunkatanács elnöke ragaszkodott ahhoz, hogy az építésénél magyar iparosok és művészek dolgozzanak. Szimbolikusnak tűnik ez, mint a *Magyar Opera200* CD-box is, amelyet az Opera minden magyar városi könyvtárba el kíván juttatni. A vezetőség 2018 nyarán húsz megyeszékhelyre és megyei jogú városba vitte el személyesen a kiadványt, a novemberi Magyar Opera Napján pedig a főváros és a kerületek közkönyvtárai, valamint zenei intézményeinek képviselői vehettek át egy-egy példányt. Ez a kincsesház – ahogyan a főigazgató úr nevezi – tartalmazza operairodalmunk múltját és jelenét, ahogyan az operáknak otthont adó, világszínvonalú épületeink is. Az Andrássy úti Ybl-palota képviseli a hagyományt, a klasszikus értékeket. A felújított Erkel Színház építéséhez a telket a székesfőváros ingyen adta, többek között azzal a feltétellel, hogy külön figyelmet kell fordítani a magyar szerzők műveinek bemutatására. A közeljövőben átadásra kerülő kulturális komplexum, az Eiffel Műhelyház képviseli a jövőt és a jelent; Budapest hamarosan új játszóhellyel, látogatóközponttal és raktárral bővül.

A Magyar Állami Operaház készül a jövőre Budapesten megrendezendő, 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra is; a következő évad kiemelt témája a kereszténység lesz, a szezont pedig 2020 májusában egy szintén keresztény tematikájú fesztivál zárja majd.

Kívánom, hogy a magyar operajátszás aranykorát jelentsék az elkövetkező évadok is, magyar operairodalmunk minél több gyöngyszemét, remekét ismerhesse meg és élvezhesse újra a színpadon a közönség.

Üdvözlettel,

Tarlós István
Budapest főpolgármestere

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETTINTÉZET
BALETT

OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

OPERA
GYERMEKKAR

- 3 **TISZTELT ZENEBARÁTOK!**
Tarlós István beköszöntője
- 6 **A VÉGZET ASSZONYA, ŐRÜLT BOSZORKA
ÉS FIÚ EGY SZEMÉLYBEN**
Elīna Garanča
- 10 **MEGFELELŐ KULCSOKAT TALÁLNI**
Gioconda
- 14 **HÍVATLAN VENDÉGEK**
Az arany meg az asszony, Tóték
- 18 **ÁLRUHÁT ÖLTVE**
Fantasio és Fortunio
- 20 **VÉGIG KEGYELEM**
Sümegei Eszter-interjú
- 22 **A REPÜLÉS GYÖNYÖRŰSÉGE**
Beszélgetés Kolonits Klárával
- 25 **„BOCSÁNAT, ÉN 51 ÉVE ÁLLOK A SZÍNPADON”**
Exkluzív interjú Edita Gruberovával
- 28 **SÍRON TÚL IS SZERELEM**
Immortal Love
- 30 **A TÁNC MŰZSÁJÁNAK FÖLDI HELYTARTÓJA**
Balanchine: Sylvia pas de deux
- 32 **ÍGÉRETBŐL SZÍNHÁZZÁ VÁLT**
Ertl Péter-interjú
- 34 **A LEGJOBB KEZDEMÉNYEZÉS**
OperaKaland
- 36 **ÉNEKELJÜNK OPERÁT!**
Kákay Istvánnal beszélgettünk
- 38 **„JÓL ÉRZEM MAGAM AZ OPERA VILÁGÁBAN”**
Interjú Tóth Gáborral
- 42 **MAGASSÁGOK, MÉLYSÉGEK TROMBITÁVAL**
Beszélgetés Könyves-Tóth Mihállyal

28

32

42

- 44 **CÉLKERESZT BEN**
Rekonstrukció: Eiffel Műhelyház
- 48 **A JÓL TEMPERÁLT OPERA**
Rekonstrukció: Operaház
- 50 **BESZÉL MAJD AZ UTÓKOR – GYÓGYULÁS AZ OPERÁBAN**
Kulissza: fókuszban az orvosok
- 53 **KÖNYV KÉSZÜL TÓTH ALADÁRRÓL**
Archív
- 54 **SZÁZ ÉVE SZÜLETETT KÖVECSES BÉLA**
Archív
- 56 **TURNÉK ANNO**
Archív
- 58 **VENDÉGSÉGBEN A DUNA PARTJÁN**
Opera a Müpában
- 60 **BÁNK BÁN KELETEN**
A Tegui Operaházban jártunk
- 62 **CSAK OPERAI FORRÁSBÓL**
Operát az Operából!
- 64 **PÉNZ VAGY ÉLET?**
A Nyugat lánya

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

Heimberger Zsolt

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

CÍMLAPFOTÓ:

Deutsche Grammophon, Holger Hage

KÉPSZERKESZTŐ:

Iványi Jozsefa

HÍRDETÉSFELVÉTEL:

marketing@opera.hu

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

Megjelenik 20 000 példányban.

KORREKTOR:

Hajdú Lívia

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Belinszky Anna | Braun Anna | Csengery Kristóf | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Molnár Kinga | Mona Dániel | Pallós Tamás | Papp Tímea
Szabó Z. Levente | Szentgyörgyi Rita | Ur Máté | Várhegyi András | Verasztó Annamária | Zsiray-Rummer Zoltán

FOTÓ: Berecz Valter | Csibi Szilvia | Daniel Delang | Emmer László | Farkas Péter | Holger Hage / Deutsche Grammophon | dr. Kissik Imre | Nagy Attila
Operaház Archívuma | Operaház Emlékgyűjteménye | Paul Schirnhofner / DG | Rákossy Péter | Szalai Jenő | Tegui Operaház | Tetro Coccia - Novara

Címlapon

Foto: Paul Schirmer/Deutsche Grammophon

A végzet asszonya, örült boszorka és fiú egy személyben

Elina Garanča napjaink egyik legelismertebb mezzoszopránjaként is folyamatosan új célokat tűz maga elé. Legutóbb Delilaként debütált a Metropolitanban, ám újabb szerepalmának beteljesülését csak a következő lépésnek tekinti a fejlődés útján. A lett operacsillag február 25-én az Erkel Színházban tartott áriaestet. Verasztó Annamária

Úgy tűnik, karrierje során minden szerepálma valóra válik. Amneris figurája lesz a következő ebben a sorban? Miért vágyott mindig is erre a feladatra?

Amneris miatt lettem énekes. Mindig is ő volt a Mount Everestem. Izgalmas, sokféleképpen értelmezhető karakter. Egyedüli nőként él egy férfias világban, ám hirtelen felbukkan egy hozzá hasonlóan erős nő, aki nemcsak fontosabb dolgokért küzd, mint ő, de ugyanazt a férfit is szereti. Én is tudom, hogy egy ilyen fájdalom és vereség nem csupán bosszúvágyat, hanem sokkal mélyebb érzéseket hoz felszínre. Amneris után egy Wagner-hősnő, például Kundry szerepel a terveim között. Ezt követően a karrierem további része már csak szintiszta élvezet és szórakozás lesz! Minden csak bónusz, ha a legvadabb álmaimat már sikerült megvalósítanom.

Gyakran hangoztatja, hogy a szoprán szerepeket kiszámíthatóbbaknak tartja a mezzoszopránoknál. Miért izgalmasabbak az utóbbiak?

Egy szopránt könnyű beskatulyázni lírai, koloratúr vagy drámai énekesnőként.

A szoprán hősnő ráadásul így vagy úgy, de általában meghal a színpadon. Ezzel szemben a mezzók sokkal szélesebb skálát fednek le: játszhatnak fiút, romantikus szerelmest, végzet asszonyát vagy örült boszorkát is.

A kritikusok dicsérik, amiért egyformán hiteles nadrágszerepben és Carmenként is. Van olyan karaktertípus, amellyel nehezebb azonosulnia?

Az ilyesmi soha nem okozott nekem nehézséget, mert szeretem megfigyelni a részleteket. Ha már tudom a szerepet, és felkészültem a hangi kihívásokra, nem gondolkodom tovább: azzá válok, akivé az adott estén kell. Amikor fiút játszom, úgy érintem meg a partnernőmet, ahogy Elinaként vágnék az érintésre. Amikor pedig a *Habanerát* éneklek, beleszeretek az én Josémba. Mindössze egy olyan kollégára van szükségem, aki él a színpadon, és reagál az energiáimra – onnantól már egyszerű az egész.

Tíz éve a *New York Times*nak nyilatkozta, hogy énekesnőként elsődleges célja megmutatni a hangját – ha nem így lenne, színésznőnek ment

volna. Több pályatársa egyszerre vallja magát énekesnek és színésznek. Az Ön szemében továbbra is élesen elkülönül ez a két hivatás?

Tényleg tíz éve mondtam mindezt, és akkoriban nemcsak én voltam más, de a technikám, a céljaim, a szakmámról alkotott elképzelésem is. Még a rendezők is másként dolgoztak. Az igaz, hogy mi énekesek vagyunk, az emberek pedig legfőképpen a zene miatt jönnek operába – különben színházba mennének. Uralnunk kell a saját hangunkat: az én dolgom biztosítani, hogy a közönség hátradőlhessen, és ne kelljen azon izgulniuk, hogy bármilyen hiteles az alakításom, ki tudom-e énekelni a magas hangokat. De ma már legfeljebb olyankor koncentrálok jobban a hangomra, ha beteg vagyok: az énektechnikám ad akkora biztonságot, hogy a gondolataim szabadon áramolhassanak.

Zeneművész családból származik, hároméves kora óta énekel. Volt valaha más terve, mint az, hogy énekes legyen?

Természetesen. Olyannyira, hogy ez szinte az utolsó gondolatom volt. Színész nő akartam lenni – de megbuktam a vizsgán. Aztán kereskedő – nem sikerült. Írtam novellákat és verseket, de nem lettem író. Próbálkoztam kulturális szervezőként – nem mentem át a megmérettetéseken. Hatéves korom óta zongoráztam, de sosem éreztem az én hangszeremnek. Nem tudtam, mi máshoz kezdhetnék, így próbálkoztam meg az énekléssel. Hatalmas meglepetésre ez végre igazán jól alakult.

Nemrég kitüntetését vehetett át Rigában a lett kulturális életben betöltött kiemelkedő szerepéért. Nemzetközi szereplései során hogyan tudja népszerűsíteni saját országa zenéjét és művészetét?

Fotó: Holger Hage / Deutsche Grammophon

Azáltal, ha el tudom érní, hogy valaki felkeresse az országunkat. Márpedig minden fellépésemnél odajön hozzám valaki, hogy elmondja: Rigában járt. Mindenki elismeri, hogy ez a kis ország micsoda művészeket adott a világnak, kortárs zeneszerzőink pedig folyamatosan nyerik a díjakat szerte a világon. Píci, de erős nemzet vagyunk.

Az utazás évtizedek óta szerves része az életének. Mindig a lehetőséget látta benne a világ megismerésére, vagy volt, hogy nehezére esett elhagynia az otthonát?

Inkább mostanra kezd néha kellemtelen kötelességgé válni az utazás, mert utálok csomagolni... De közben van időm gondolkodni, találkozni távol élő barátaimmal, edzőterembe menni és dalokat tanulni. Otthon mindig van valami teendő. A hosszabb turnékon igyekszem mindent sűríteni, hogy rövidebb ideig legyenek

távol az otthonomtól. De ha valahol először járok, körülnézek a városban, hogy megismerjem a helyi kultúrát és történelmet.

Korábban úgy fogalmazott, az áriakonzertek lehetőséget adnak arra, hogy egy másik énjét mutassa meg a közönségnek, mint egy operaelőadásban. Februárban az Erkel Színházban milyen énjét láthattuk?

Minden egyes koncert válogatás különböző operák részleteiből. Így nekünk, művészeknek minden operai hős legerősebb jellemvonásait kell bemutatnunk, méghozzá úgy, hogy az áriák előtt nincs semmiféle bemelegítés. Ez igazi „Mindent vagy semmit!”-helyzet.

A műsor összeállításánál új szakmai kihívásokat keresett vagy inkább a szívére hallgatott?

Elsősorban olyan áriákat választok, amelyeket szeretek és el akarok

énekelni. Így tudom bemutatni a képességeimet, a kifejezőmódom sokszínűségét. A koncertjeim első felére általában klasszikus jellegű, fajsúlyosabb válogatást állítok össze a közönségnek, utána pedig hagyom, hogy ellazuljanak, és élvezzék az ismeretesebb melódiákat. Elvégre ilyenkor nem egy klasszikus zenetörténeti előadásról van szó... Tizenöt perc komolyság után nem árt vigyázni, nehogy unatkozni kezdjenek a hallgatók.

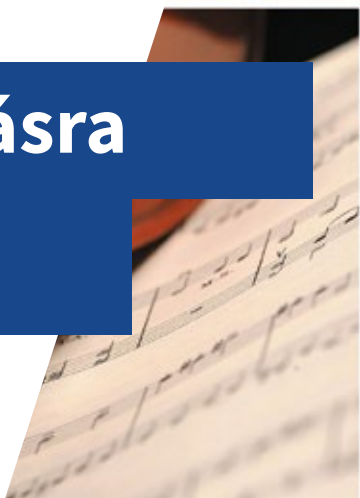
Idén februárban már nem először járt Magyarországon – 2015-ben a Budapesti Tavasz Fesztivál fellépőjeként aratott nagy sikert. Milyen emlékei vannak erről a látogatásról?

A magyar közönség szenvedélyesen szereti és jól ismeri a komolyzenét. Nagyon jó visszatérni olyan helyekre, ahol korábban szívesen és örömmel fogadtak – ezért is jöttem vissza Budapestre! ○

ORIGO KULTÚRA

Szórakozásra
ajánljuk

Premier

Fotó: Emmer László

Megfelelő
kulcsokat találni

Almási-Tóth András rendező, a Zeneakadémia tanára, 2018 júliusa óta pedig a Magyar Állami Operaház művészeti igazgatója. Beszélgetésünkben – igaz, fordított sorrendben – mindegyik énje előkerült. Papp Tímea

Valószínűleg az Opera Magazin olvasói is kíváncsiak arra, mit csinál az Opera művészeti igazgatója.

Budapesten speciális helyzetről van szó, hiszen Ókovács Szilveszter, a főigazgató – ezt a posztot német nyelvterületen intendánsnak nevezik – maga is művész, Zeneakadémiát végzett, így egészen másféle közös munka, együttgondolkodás lehetséges, amelybe az évadok tervezése, az irányok, a súlypontok meghatározása tartozik bele. Ez jelenti a darabok, az alkotók kiválasztását, a stílusbeli döntéseket vagy ami számomra a tanári énemből fakadóan különösen fontos: az énekesek pályájának felépítését. Mintegy két évtizede tanított, azóta, hogy rendezőként diplomáztam, ez pedig azt jelenti, hogy a jelenlegi vezető énekesek többségét egészen fiatalon, még zeneakadémistaként megismertem.

Mennyit hezitáltalt az operaházi felkérés kapcsán? Tanárként több tanévre, rendezőként több évadra előre elköteleződése van – hogyan fér ebbe bele a művészeti igazgatói munka?

A Zeneakadémiához erős szálak fűznek. Hatalmas megtiszteltetés, hogy egy zenei felsőoktatási intézményben rendezőként egyetemi docens lehetek, ez ugyanis annak a megbecsülését jelenti, hogy az opera színházi műfaj.

Az Opera pedig az elmúlt években különösen izgalmas útra lépett, az utóbbi időszakban hatalmas fejlődésen ment át, ebben közreműködni és továbbmenni, megint csak kiemelt fontosságúvá vált az életemben. A Zeneakadémiához kötődő szálakat azonban nem szerettem volna elvágni, ezért onnan fél év szabadságra jöttem el, hogy megtapasztaljam, hogyan tudom beosztani az időmet, az Opera mennyi elfoglaltsággal jár. Februártól visszatértem tanítani is, mert mindkét intézmény számára hasznos az, hogy a legfiatalabb generációval ilyen intenzív a kapcsolat. A jövő évad szereposztásainál ez már észrevehető lesz.

Ha megnézzük, mi mindent rendezett, feltűnő a különlegességekhez való vonzódása: ezen a listán nagy számban szerepelnek ősbemutatók, kortárs operák, ritkán játszott régiségek. Rendezőként könnyebb vagy nehezebb a dolga amiatt, hogy a nézőnek nincs előképe? Egyrészt nem fogja összehasonlítani az eddig látott verziókkal – mint a repertoárról kirobbanthatatlan slágerdarabok esetében –, ugyanakkor Önön állhat egy mű további sorsa.

Rendezőként és nézőként is a frissességet várom el, ebből a szempontból nincs különbség a klasszikus repertoár és a kortárs vagy barokk ritkaság

között. Egyetlen műhöz sem szabad úgy nyúlni, és ezt tanítom a hallgatóimnak is, hogy a hagyományokra hivatkozunk, más énekesekből, előadásokból merítünk, abból, hogy „ezt így szokták”. Úgy kell minden darabban foglalkozni, mintha azt először fognánk kézbe, először találkozoznánk vele, és magunkon kell átszűrni a történetet, mert a már említett operai tradíciók meggyilkolhatják a személyiséget. Ugyanezt kell elérni a nézőtérben is, hogy kíváncsiak legyenek az újdonságra, az ezerszer látott művek új dimenzióira.

Legutóbbi rendezése, a Gioconda sem tartozott a törzsrepertoárba. Hogyan találtak egymásra?

Nem én találtam az operára, hanem az opera talált rám: megörököltem a darabot. Ritkán játszott, de ennek ellenére nagy hagyományú mű, ami a francia nagyoperák mintájára íródott, a kor közönségének színházi igényeit elégíti ki, ennek megfelelően minden felvonás tele van eseményekkel: reménytelen szerelem, ármány, mérgezés, kémkedés, feljelentés, mindez az inkvizíció árnyékában, a Velencei Köztársaság idején, helyenként váratlanul és már-már indokolatlanul felbukkanó szereplőkkel, hétköznapi logikával nehezen megmagyarázható döntésekkel. Csodálatos a zene, a történet viszont az akkori színházi tradíciók szerint épül fel, és ha nem találunk hozzá kulcsot, elveszünk benne. Az alap egy Victor Hugo-dráma, amiből Boito álnéven írt librettót. Ha ez nem Ponchielli zenéjével valósul meg, ugyanúgy eltűnik, mint annak az időszaknak megannyi darabja. Így viszont különlegesség, igazi kihívás

Premier

volt, mert egy romantikus thrillert lehetett belőle színre vinni, melynek mélyén fel tudott tárulni egy extrém társadalmi-pszichológiai körkép.

Milyen volt az a kulcs, ami ezt a bonyolult zárszerkezetet nyitotta?

Az én olvasatomban ebben a világban az emberek nem tudnak normálisan egymáshoz kapcsolódni, ezért egészen elképzelhetetlen utakat próbálnak találni a másikhoz. Ehhez jön, hogy Velencében járunk, egy olyan városban, ahol a víz miatt nehéz közlekedni. A történetre rávetül az inkvizíció árnyéka, a fenyegetettség meghatározza a hétköznapiakat.

Óriási szakadék van az emberek és az érzéseik között. Ha végignézünk a karaktereken: ott a címszereplő, Gioconda, akinek a neve azt sejtetné, állandóan mosolyog, ám ő a legdepressziósabb a karakterek közül. Enzóba, egy olyan emberbe szerelmes, akibe nem lehet és nem érdemes, hiszen más társadalmi osztályba tartozik, és nem szereti viszont. Vagy ott van Laura és Alvise házassága, ami az első apró féltékenységre okot adó pillanatban tragikus fordulatot vesz. Ezekből a működésképtelen viszonyokból egy láncolatot lehetett felépíteni. Ezzel, amivel egy nagyon is mai problémáról, az emberi kapcsolatok zűrzavaráról szóló abszurd drámáig volt elvihető.

A 17. századi Velence és a 21. századi emberi problémák milyen hátteret kaptak a színpadon?

A cél nem a kisrealizmus, hanem egy absztrakt tér létrehozása volt, hiszen a Gioconda egy atmoszféraopera, de a zenében meglévő hangulatot és kóloritokat nem képeztük le a díszletben konkrétumokra. Velencéből egy panorámakép maradt, egy, a 19. századi dagerrotípiákra emlékeztető, kicsit romantikus háttér. Előtte azonban egy

vízzel elöntött, hidakkal, pallókkal teli térré vált a színpad, ahol az emberek számára képtelenség normális módon közlekedni. A jelképi szintet jelezte egy szoba, ami a család, az intimitás tere lenne, ha nem támadnák állandóan.

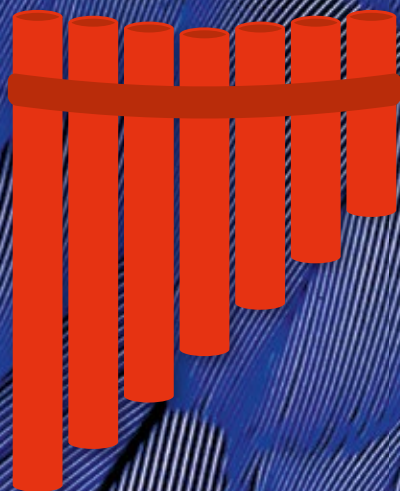
Ritkaságnak számító mű és nem a konvenciók mentén történő megvalósítás – ez lehet az új nézők becsábításának az egyik útja?

A színházba járó közönség nagy részének az opera még mindig egy szcenírozott koncertet jelent. Művészeti igazgatóként az is célom, hogy az Opera előadásai a 20-as, 30-as, 40-es éveiben járó, a különleges prózai előadások iránt nyitott nézők érdeklődését is felkeltsék. Az Eiffel Műhelyház például kiválóan alkalmas lesz arra, hogy a színházi szempontból is izgalmas előadások otthonra találjanak, más művészeti ágakból jövő alkotók (cirkusz, fizikai színház stb.) bevonásával is. Az opera a világ minden táján színház, aminek csak annyi a különlegessége, hogy zenés színház. A jövő évadban bemutatjuk például a *Poppea megkoronázását* magyar nyelven, Bella Máté átíratában, Székely Kriszta rendezésében – ez biztosan nem klasszikus Monteverdi-előadás lesz. Szeretném, ha sok ilyen produkció lenne, akár az *OperaKaland* sorozatában is, hogy a legfiatalabb generáció számára sem múzeum legyen az opera műfaja, hanem élő, eleven, szórakoztató esemény.

Mert – hogy a tankönyvvé vált doktori értekezése címét idézzem – sem az opera, sem az Opera nem egy zárt világ?

Nem bizony, sőt! Nagyon is nyitott az újdonságokra, a társművészetekre, és ami a legfontosabb: a magyar színházi (!) élet és egyben a magyar kulturális élet kiemelt helyszíne. ○

PAPAGENO

élménykalauz

magazin | blog | stream

Premier

Hívatlan vendégek

○ Fotó: Csíbi Szilvia / Műpa

Az Opera igazságot szolgáltat, amikor műsorra tűzi az „egyműves” Kenessey Jenő Krúdy-szindarabot feldolgozó egyfelvonásosát, melynek megírására az elismert balettkarmestert Nádasy Kálmán ösztönözte: a mű régóta hiányzott a repertoárról. Tóth Péter Örkény-megzenésítése pedig most kerül első ízben közönség elé. Káel Csaba a két mű rendezői koncepciójáról nyilatkozott. *Csengery Kristóf*

Az arany meg az asszony a mai rendező számára „szűz terület”, hiszen az operát – bár az 1943-as ősbemutatón sikert aratott – sok évtizeden át nem játszották. Mit jelent számodra a történet?

A cselekmény Lőcsén játszódik. A Felvidék közel áll hozzám, részben zempléni nagyszüleim, részben keresztanyám apja, Kassa utolsó magyar polgármestere révén. Márai- és Krúdy-rajongóként is kötődöm a térséghez. Érdekes világ ez, szeretem a személyes és a történeti

vonatkozásait. Furcsa, kicsit zárt terület, kereskedelmi útvonalak között, amelyeken túl már szláv településeket találunk. Szeretem azt is, hogy a Felvidék városai jelentős polgári tradíciókat őriznek. Ezek Kenessey operájában már megkövesedett formájukat mutatják: nála a polgári hagyományok meszeszerűen jelennek meg. Mivel Buñuel bűvöletében választottam a filmrendezői pályát, könnyen azonosulok azzal a közeggel, amely a szürrealitás határán egyensúlyoz. Krúdy az érzéki és pszichológiai

hatásokat valóságfeletti hangulatban oldja fel, amely realitássá válik.

Az alapszituáció – egy házasság, amelyben a feleség fogolyként sínylődik, és a kapcsolatot titokzatos lengi körül – némelyek szerint a *Kékszakállúra* hajaz, a cselekménybe ékelte „*A katona története*” elbeszélés pedig Stravinskyt juttatja eszünkbe.

Az utóbbit nem lehet megkerülni, már csak azért sem, mert ez a mű maga

Premier

„a katona története”, hiszen a kereskedő házába a katona hozza el a feleség számára a szabadulás esélyét. A Kékszakállú misztérium-atmoszférájánál azonban Az arany meg az asszony sokkal életszagúbb – és éppen ez a köznapiság teszi lehetővé a szürrealisba való átcsúszást, hiszen az igazi szürrealisták mindig a leghétköznapibb szituációkban találják meg a valóságfeletti értelmezés lehetőségét. Itt minden szereplő történetének realitásában benne rejlik a szürrealis mozzanat, és mi ezt próbáljuk kibontani, többek közt a díszletben is. A legfőbb menekülési pont az ablak: azon keresztül lehet rálátni a külvilágra. Olyan, mint egy televízió a szoba falán. Ez az ablak a díszletben hatalmasra növekszik.

Mikor játszódik olvasatodban a darab? A librettó szerint Az arany meg az asszony kora a 15. század.

A korértelmezés nem döntő mozzanat számunkra. A szürrealitásnak azt a fajtáját alkalmazzuk, amelyet Chagall, aki összeollóz egy kollázst az élményeiből, a díszlet tehát ilyen szempontból nem kort jelenít meg, hanem koordináta-rendszert alkot, amelyben a szereplőket elhelyezzük. Ebbe személyes dolgaik is belejátszanak: megjelenik például a színpadon egy hajfonat, amely több méter hosszú – hiszen van ideje megnőni. . .

Bizonyos értelemben tehát álomszerűen értelmeződik a cselekmény?

Igen, mindenképpen.

A Tóték másféle értelemben szűz terület, hiszen ősbemutató. Itt viszont mintha inkább meg volna kötve a rendező keze, hiszen a darab tartalma szorosan összefügg a II. világháborúval.

Ez valóban dramaturgiai alaptény – de ehhez sem kisrealista értelmezésben közelítünk. Inkább arról beszélnek, hogy nagyon vigyázunk, hogy a legendás népszerűségű Fábri-filmre még távolról se emlékeztessenek a mi megoldásaink. Sokkal inkább azt a világot szeretnénk felnagyítani, amelyet a hajdani falvédőfeliratok képviseltek. És persze a dobozolás szürrealitását hangsúlyozzuk, megmutatva, hogyan szorítja ki a köznapiság a normális életét az az akarat, amelyet az őrnagy képvisel.

Tehát itt is elmozdul az előadás a szürrealis felé?

Igen – és ennek nagyon örülök, mert annak idején, amikor filmrendezőnek készültem, erre vágytam, ide kíváncsoltam: realitás és szürrealitás határára.

Mindkét történetben egy katona érkezik hivatlan vendégként egy házba, felforgatja az ott lakók életét – és ezért a vétségért mindkét műben az életével fizet.

Azok a rendezők, akik egy estén két vagy több darabot állítanak színpadra, általában két út között választhatnak: vagy relációt teremtenek a két alkotás között, vagy tudatosan kerülnek el.

A katonapárhuzam nyilvánvaló, de triviális. Érdekes azonban, hogy az egyik műben ő, a betolakodó a felszabadító, a másikban viszont leigázója a közösségnek, amelyre rátelepszik. Díszlet szempontjából fontos gondolat, hogy az alaptér a két darabban azonos lesz, és azon belül építkezünk különböző irányokban. A jelmezek dolgában a Tóték rendezésében éppúgy benne lesz a kispolgári falvédő-életbölcsségek világa, mint az orosz szürrealizmus hatása. Ugyanakkor a két mű színrevitelében fontos számunkra, hogy a két katona figurája teljesen különböző. Az, hogy mindketten katonák,

adottság, figurájuk jelentése azonban gyökeresen eltérő, és a szerepük értelmezését sem úgy valósítjuk meg, mint „egy katona két oldalát”.

Az ablak szimbolikus jelentésű díszletelemként mindkét rendezésben meghatározó vizuális mozzanat lesz?

Igen, és a Tóték vizuális koncepciójában fontos rekvizitumként kiemeljük a jelentős méretű budit és a végzetes funkciójú margóvágót.

Utóbbi a pisztoly, amelynek a csehovi dramaturgiai alapelv szerint a darab végéig el kell sülnie?

Ez az eszköz szürrealis fenyegetésként végig jelen lesz a színen. Úgy működik, mint az olyan tárgy, amelyeket elég közelről nézünk ahhoz, hogy megnőjenek a szemünkben, a környezetük pedig elhalványuljon és összezsugorodjék.

Egy színdarab nézője valakivel azonosulni akar a szereplők közül. A Tóték esetében ez nem is olyan könnyű...

Ágika az, aki ebben a darabban kifejez valami emberit.

Mit vársz el az énekesektől, milyen játékstílusban gondolkodol?

Szeretem az énekest „helyzetbe hozni”: úgy kitalálni a figurát, hogy abba önmagából tudjon beépíteni karakterjegyeket. Azt persze jelezni szoktam, hogy milyen irányokban tájékozódjunk. A szürrealis olvasat megenged némi túljátszást. A Tóték értelmezésében a gesztusvilágot kicsit becsomagoljuk a „falvédő-stílusba”. A Kenessey-darabban pedig azt az irányt keressük, amely részben a *commedia dell'arte* hagyományait is képes felidézni. ○

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

19

április 5–22.

#ittahelyem

Valerij Gergijev és a Mariinszkij Zenekar

Csajkovszkij: Jolánta

Április 20. 📍 Müpa

A Mariinszkij Színház Balettegyüttese

Prokofjev: Hamupipőke

Április 22. 📍 Erkel Színház

Fotó: Marco Borggreve / DECCA

www.btf.hu

„Álruhát öltve menekülni a képzelet világába”

A kortárs olasz zeneszerző nyolc énekesre és alig több mint tizenkét hangszerre írt két egyfelvonásos operáját, a *Fantasio* és *Fortunio* címűeket a Magyar Állami Operaház a novarai Teatro Cocciával együttműködve mutatta be Olaszországban. A 2018. decemberi ősbemutatót követően Budapesten is láthatóak lesznek a darabok a következő évadban az Eiffel Műhelyház Bánffy-termében. Giampaolo Testonival beszélgettünk.

Szentgyörgyi Rita

○ NAGY ZSÓFIA, BALGA GABRIELLA, FARKASRÉTI MÁRIA
Fotó: Teatro Coccia, Novara

Hogyan született meg az együttműködés a Magyar Állami Operaházzal?

A vállalás „motorja” az ügynököm és kiadóm, Luca Ceretta, és nagy örömmre szolgál, hogy a lelkes fogadtatású olaszországi bemutató után az operadiptichon 2019-ben az Eiffel Műhelyházban kerül a magyar közönség elé, 2020 júniusában pedig a Bartók Plusz Operafesztiválon

is látható lesz. Nagyon izgalmas és konstruktív volt a találkozás Almási-Tóth András rendezővel, művészeti igazgatóval és Kocsár Balázs főzeneigazgatóval. Minden résztvevő nagy szenvedéllyel és affinitással vett részt a produkcióban. Külön kiemelném a főszereplő Balga Gabriellát, Kállai Ernő hegedűművészt, Szennai Kálmán és Mikó Szilvia korrepetitorokat.

○ NAGY ZSÓFIA, BALGA GABRIELLA,
HAJA ZSOLT, GÁBOR GÉZA
Fotó: Teatro Coccia, Novara

Az opera, a balett, a színház, a kamarazene területén egyaránt otthonosan mozgó zeneszerzőként a kritikusai a múltba visszatekintő avantgárdnak aposztrofálják a zenei stílusát. Egyetért a meghatározással?

Pályakezdő zeneszerzőként a Bécsi Iskolán kívül a 20. század elejének nagy komponistái hatottak rám, Janáček-től Mahleren át Sosztakoviczig, Respighitől Debussyn át Messiaenig. A második világháború után az avantgárdok háttérbe helyezték ezeknek a szerzőknek a remekműveit a modern művészet ideológiai újragondolása, a kísérletezés jelszavával. A folytonosság, az érzékenység, az expresszivitás jegyében egyike voltam a neoromantikus zenei mozgalom alapítóinak, amely éppen az avantgárd ellenpontjaként jött létre.

Irodalmi alapanyagú operái sorában Büchner *Leonce és Léna* és Shakespeare *A vihar* című drámája után a korai romantika francia mesterének, Alfred de Musset-nek két darabját írta át vígoperaként. Mi inspirálta a Fantasio és Fortunio történetében?

Kézenfekvő a hasonlóság Musset *Fantasio* és *Falazó* című drámái között, az utóbbinak a hírnevét öregbítette, hogy Messenger operát írt Fortunio alakjából, Offenbach pedig a Comédie-Française

-beli bemutatóhoz komponált zenei kíséretet. Fantasio és Fortunio mindketten nagy álmodozók, akiket untatnak a hétköznapi élet szabályai. Költői, utópisztikus módon akarnak kitörni a környezetükből. Álruhát öltve menekülnek egy képzeletbeli világba, hogy megtapasztalják a szerelmet. Fantasio az udvari bolond jelmezébe bújlik, hogy a királylány közelébe férkőzzön, és ugyanazt a szeretetet élvezze, mint az elhunyt udvari bolond. A királylány jegyese, a herceg pedig a kíséreléssel cserél szerepet, hogy kifigyelhesse a lasztottját, végül Fantasio leleplezi őt, és megghiúsítja az esküvőt. A Fortunióban a jegyző szolgálatában álló tanítvány vesz fel női ruhát, hogy fedezze a feleség légyottjait a katonatiszttel. Az ifjú és tapasztalatlan Fortunióban ellenállhatatlan romantikus vonzalom ébred a jegyző neje iránt, aki felfedezi a diák tisztaságát, érzelmi gazdagságát. A két történet tükröt tart egymásnak,

mintha csak egyazon opera két felvonása volna. Szerelem és illúzió, álcázás és félreértések izgalmas játéka folyik, amely rokon Rossini színházának szellemes humorával. A 18. századi operák világát idéző zenei megoldásokkal, a bel canto és a recitativók használatával igyekeztem megteremteni a remények, az ábrándok egyszerre melankolikus és örömteli világát.

Mindkét karaktert női hangra írta, ezzel is jelezve, hogy a szereplők másnak akarnak látszani az élet színpadán, mint akik valójában?

A barokk operáktól Mozarton, Rossinin át Richard Strauszig hosszú és szép hagyománya van a női énekhangok által interpretált férfi szerepeknek. Kamarazenei hangzásra komponált, gazdag színekkel és tónusokkal építkező hangszereléssel kívántam visszaadni a rejtőzködéseket, az önámításokat egyszerre költői és nevetséges színezetét. ○

○ BAKONYI MARCELL | Fotó: Teatro Coccia, Novara

Már több mint negyed évszázada van a pályán, de két és fél évtizede az Opera tagja és egyik vezető szopránja Sümegi Eszter, akinek delelői számadást és pályakeresztmetszetet nyújtó ünnepi gálájára február 1-jén, az Erkel Színházban került sor.

Pallós Tamás

Végig kegyelem

○ KOVÁCS JÁNOS, SÜMEGI ESZTER, MEDVECKY ADÁM | Fotó: Berecz Váner

„Azt gondolom, nagyon tudatos voltam. A szerepek legtöbbször nem sorban jöttek, és nem feltétlenül akkor, amikor vágytam rájuk, de mindig az adott technikai és hang állapotomnak megfelelően választottam. Tudtam várni és nemet is mondani. Nemcsak énektechnikailag, hanem érzelmileg, mentálisan is fejlődtem, sokat értek bennem a figurák ez idő alatt. Egy fiatal lélek a pálya elején másképpen képzeletű Toscát, mint huszonöt évvel később. Az operai alakok is formáltak engem. Ez oda-vissza működik” – mondja a ma ugyanannyira nyitott, lelkes és elkötelezett művész, akivel ünnepi estje alkalmából ültünk le rövid beszélgetésre.

„Ami nem adatott meg a pályám során, az céllal, okkal nem valósult meg. Hamar megtanultam, hogy a »volna« vagy a »ha« az a »nincs« kategória, és nem érdemes vele foglalkozni. Lett helyettük más. És ami megadatott, nagyon is sok. Számtalan Verdi-szerep, Puccinitől szinte minden, ami a hangfajomnak megfelel. A Wagnerek és Richard Straussok bónuszként, ajándékként jöttek, ahogy a *Sába királynője* Szulamitja is. Az ihletett előadásokon csillagórákkal ajándékozunk meg egymást.”

A kérdésre, hogyan változik a hang az idő múlásával, a jubiláló művész hasonló határozottsággal jegyzi meg: „Az énekhang inkább csak érjen és fényesedjen, ne sötétedjen. Ha hagyjuk, hogy sötétedve kapjon súlyt, akkor bizonyos szerepektől el kell búcsúzni. Ellene kell menni a »biológianak«, az időnek. A hosszú pálya technikailag azon múlik, hogy ne hagyjuk megöregedni a torkunkban lévő kincset. Frissen kell tartani. Mindig az »aznap legfiatalabb hangszínnel« kell énekelni. Mindig karcsún... – ezt tanította az

○ MICHAL LEHOTSKÝ, SÜMEGI ESZTER | Fotó: Berecz Váler

énektanárom, ezt olvastam a legnagyobb életrajzában is.”

SümeGI Eszter a gála műsorszámait, választásait a következőkkel indokolta: „A *trubadúr*t nagyon szeretem, Leonórát sokat hallhatta tőlem a közönség. A műsor második felében egy el nem múló szerelem, a *Sába királynője* Szulamitja szerepelt. Minden alkalom spirituális találkozás ezzel a figurával és a mondanivalóval. Aztán két kedvencem, ha tetszik, védjgyem-névjgyem: *Aida* és *Tosca*. Jó lett volna a *Don Carlos* Erzsébetét is hozni, de az már túllépte volna e nagy program időkeretét. A karral a *Parasztbecsület Húsvéti kórusát* adtam elő. Tévébejátszásban elevenítettük fel a Lohengrint, azt a Wagner-szerepet, Elsát, amellyel 2004-ben igazán ismert lettem a zenei közéletben. Máig hat Wagner-hősnőt alakíthattam. Ugyancsak felvételtől idéztük *Az árnyék nélküli asszonyt*. Művészi, szakmai és emberi szempontból is rengeteget kaptam Richard Strauss főművétől.”

Természetesen szóba kerül a *Gioconda* is, amelyet február 22-én mutattak be az Erkelben: „Egy csoda, gyönyörű,

○ FOKANOV ANATOLIJ, SÜMEGI ESZTER | Fotó: Berecz Váler

szívesen készültem rá. Kicsit kusza a cselekmény, olykor bőbeszédű a szöveg, sok a recitativo, de a zene Puccini felé mutat. Nem véletlenül, hiszen Puccini Ponchielli tanítványa volt. Ebben érzem a legfőbb értékét.”

E visszatekintés afféle „hivatástisztázás”, és benső megerősítés is a jövőre nézve: „Fiatalkoromban álmodoztam arról, hogy énekesnő leszek, aztán egyszer csak ott álltam a lehetőségek ajtajában. Meghatározó volt az énektanárom, nagy találkozásként emlékszem a Pavarotti-énekversenyre, élményt jelentett valamennyi Verdi és Puccini szerep, és ahogy említettem, ajándékként életem meg a többit. Olyan gyorsan telt el ez a huszonöt év! Minden pillanatát szerettem, onnantól kezdve, hogy egy-egy új kottát a kezembe vettem. A lelkesedésem változatlan, sőt... Most már a legfőbb nehézség az, hogy estéről estére legyőzzem és felülmúljam önmagam. Keresem a kihívásokat, de mindig szót fogadtam és művészi alázatban tudtam járni. Semmilyen hivatást nem lehet tisztelet és szorgalom nélkül végigvinni, beteljesíteni. Kelltek hozzá a fejbekölintások, a visszautasítások, a nemek is. Mert hittel élve nincs véletlen. Hálás vagyok. Ez végig kegyelem.” ○

○ SÜMEGI ESZTER, GÁL ERIKA | Fotó: Berecz Váler

A repülés gyönyörűsége

○ LAMMERMOORI LUCIA | Fotó: Fdkossy Péter

Öt év után, másodszor nyerte el tavaly nyáron a Magyar Állami Operaház Kamaraénekesse címet a huszonöt éve a pályán lévő Kolonits Klára. Az énekművész kalandként éli meg, hogy akár szélsőséges figurák bőrébe bújhat, és nem esik nehezére ki-lépni a szerepből a függöny legördülte után.

Zsiray-Rummer Zoltán

„Felelősséget is jelent a kamaraénekesi cím, nem csak dicsőséget. Számíthatok arra, hogy a társulat, főleg a fiatalabb kollégák, figyelemmel kísérik a pályafutásomat, tehát egyfajta mintaként jelenek meg akaratlanul is” – vallja a szoprán. Számára a jó és előrevivő szerepek, a nagyszerű muzsikussal, rendezőkkel folytatott kemény munka jelenti a legnagyobb kitüntetését, hiszen ezek biztosítják a fejlődést. „Ugyanakkor a szakmai díjak és elismerések adhatnak új lendületet, és egyfajta láttamozását az elvégzett feladataimnak” – teszi hozzá. A drámai koloratúrszoprán intenzív

munkával töltötte a telet: december legvégétől két hónap alatt előbb *A denevér*, majd *A hugenották*, utána pedig a *Lammermoori Lucia* szériájában énekelt. Kérdésünkre, hogy miként készül fel egy-egy ilyen sűrű időszakra, azt mondja: fontos, hogy fejben mindig kitűzzön egy új célt, mit is akar az adott időszakban elérni a figurával. Míg egy premier rendkívüli feszültségekkel jár, ilyenkor, amikor újból elővesz egy-egy szólamot, már nem csak a hangijelzésre és a figura „életre keltésére” koncentrálnak, hanem a szerepben el is tud mélyedni, az alakítás pedig egyre finomodhat.

De természetesen továbbra is a hangijelzés a legfontosabb: Kolonits Klára a vokális felkészülést ahhoz hasonlítja, mint amikor a sportolók egy nagyobb verseny előtt edzőtáborba

○ A DENEVÉR | Fotó: Berecz Valter

vonulnak. „Mivel Valois Margit ritkán fordul elő a repertoárban, szinte újból a nulláról kellett felépítenem a mostani szériához. A budapesti Opera a Lammermoori Luciát az ősváltozatban játssza, amelyben más, magasabb a hangfekvés, ezért komoly kihívást jelent” – mutat rá.

Az elmélyülésben segíti, hogy a történelem és az irodalom közel áll hozzá. Valois Margit alakjának megformálásához például – aki történelmi, létező személy volt –, különböző forrásokból tájékozódott. Többek közt Alexandre Dumas *Margot királyné* című regényéből merített, hogy a szerep rövidegsége ellenére is hús-vér, vágyakkal és érzelmekkel teli nőalak legyen. A színészi munka nem valamiféle leküzdendő nehézség számára, inkább vágyott lehetőség, és izgalmas kérdés, hogy miként lehet

egy figurát sokszor, sokféleképpen eljátszani. Rengeteget tanul az *Operabevató*-sorozatból, ami immár a Hatszín Teátrumban zajlik, és amelyet férjével, Dinyés Dániel karmesterrel és Göttinger Pállal visz (korábban Ascher Tamás is közreműködött ezeken az esteken). Itt talált rá arra a belső lazaságra, amin belül az erős testi tudatosság és a szellemi asszociációk sorozata is megjelenik. „Az évek múltával egyre jobban hiszek a takarékos gesztusrendszerben, abban, hogy kevés, de pontos mozdulatokkal jelenjek meg a színpadon. Bár nekem ez nagy kihívás, mert az életben izgó-mozgó személyiség vagyok” – magyarázza. Az idő múlása egy-egy karakterben érdekes jelenség Kolonits Klára szerint. „Ahogy változik az ember, a hangja, a teste, a lelke, úgy más és más érdeklődik vokálisan és színészilag is az adott szövegből. Ez a megtett út az igazán

érdekes a pályán. Egy szerepnek mindig meg kell őriznie a rugalmasságát, mert ettől lesz lélegző a figura” – mondja. Különösen felvillanyozó a számára, ha egy operai alakot több rendezésben, hosszú évekig alakíthat, így mód nyílik a kísérletezésre is. Nagyon fontos, hogy megtalálja a kulcsot hozzájuk: mint elmeséli, a Lammermoori Luciában már hamar felfedezte, hogy a gyermekké válás, az egyszerűség és tisztaság festi le legjobban a lélek és az elme meghasadását. A királynéként és szerelmesként egyaránt sebzett Valois Margit összetett sértettségét, vagy A denevér Rosalindájának kettős érzelmeit nagy munka hitelesen ábrázolni, de ez a legnagyobb cél számára.

Ami az operettet illeti, bár sokan lesajnálják a műfajt, az énekművész szerint ez téves meglátás. Ő maga három

évig énekelt primadonnaszerepeket a Budapesti Operettszínházban, és mint elmondja, valóban mások a vokális kihívások. A bel canto kifinomultságát nem igényli a műfaj, de ez igaz az operairodalom nagy részére is. „Visszont azonnali hatást kell elérni, mert ahogy a primadonna elénekli a belépőjét a színpadon, az ott ülő közönség már eldöntötte, hogy szereti-e őt vagy sem, míg az operában hosszabb idő alatt nyerhető meg a hallgatóság” – fűzi hozzá.

Az énekművészt megkérdeztük a lelki teherről is, arról, hogy például a tragikus sorsú Lammermoori Lucia megformálása után milyen érzés keríti hatalmába, amikor lemegy a színpadról. „Vannak olyan operaénekesek, akik egy-egy estén nehezebben teszik le a szerepet, nálam azonban viszonylag könnyen megy. Szakmai kérdések persze foglalkoztatnak az előadás után, de ezek a karakterek fiktív személyiségek, és nem hagynak nyomot a civil életemen. Annál gyakoribb, hogy az egy-egy életszakaszban az engem foglalkoztató nagy életkérdések beleszüremkednek ezekbe az operai alakokba, és ezek bőrébe bújva egyfajta terápiás játékként megpróbálnak megoldódni” – magyarázza. Szavai szerint a pályája azért haladt ebbe az irányba, mert szeret több életet végigélni, más sorsokba belebújni, válaszokat találni, döntéseket megélni, és minél szélsőségesebb egy figura, annál izgalmasabb mindez. „Egy-egy előadás óriási energiákat szabadít fel bennem. A játék, a zene síkjában való létezés, a repülés gyönyörűsége, ahogyan egyszer Latinovits Zoltán megfogalmazta, az elérhető emberi örömforrások közt is az egyik legnagyobb” – vallja az énekművész. ○

„Bocsánat, én 51 éve állok a színpadon”

Kell-e, lehet-e újat mondani az élő legendáról, Edita Gruberová-ról? Szuperlatívuszok sorolása helyett érezzük magunkat kiváltságosnak, hogy februárban két estén újra Budapest vendége volt: egyik legkedvesebb szerepét, Luciát énekelte az Erkel Színházban.

Jászay Tamás

LAMMERMOORI LUCIA, 2019 | Fotó: Nagy Attila

LAMMERMOORI LUCIA - JAPÁN TURNÉ, 2017
Fotó: Farkas Péter

Ő sem tud fejből pontos adatot, de a *Lammermoori Lucia* címszerepét kétszáznál többször énekelte a világhírű koloratúr szoprán. „1975-ben debütáltam vele Grazban, azóta van velem ez a hősnő. Ez majdnem fél évszázad, az ember életének több mint fele. És közben mennyi minden változik: a test, a gondolkodás, mindaz, amit az életről tudok... Ez mind-mind hat a hangra, a kifejezőmódra. Donizetti és Bellini zenéje olyan terep, ahol igazán mindent ki lehet fejezni. Annak idején a tanárom azt mondta, hogy az elődök lábnyomai kezdetben túlságosan nagyok, de beléjük lehet nőni. Ma már tudom, hogy a talpam kitölti a lenyomatot.”

Gruberova esetében szinte lehetetlen mérleget vonni: az Éj királynője, Zerbinetta, Anna Bolena, a *Roberto Devereux* Erzsébetje, megannyi meghatározó szerep. „Erzsébet királynő most különösen közel áll hozzám, a testi adottságaimnak, a saját koromnak leginkább ez a szerep felel meg. De aztán ha hívnak, hogy újra énekeljem Luciát – mint amikor Budapestről

kértek, hogy Japánban lépjek fel a magyar produkcióval –, akkor nem tudok ellenállni.”

Az énekesnő sosem titkolta, hogy a színrevitelnél fontosabbnak tartja a zenei megvalósítást. Kedvvel beszél az 1978-as, első bécsi Luciájáról, amit logikus, klasszikus rendezésben játszott. „Később, amikor olyasmit kértek tőlem a rendezők, amihez nem volt kedvem, mindig erre az előadásra gondoltam.” – meséli nevetve. „És sok mindent kitáltak már: volt, hogy egy hatalmas lyuk tátongott a színpadon, amitől nem tudtam az éneklésre koncentrálni. Az új bécsi előadásban a színpadon havazik, önöknél Budapesten pedig esik az eső... Egyszer azt kérték, hogy egy fán adjam elő a duettet Edgardóval, de azt nem vállaltam.”

Budapesten 2014-ben koncertszerű produkcióban már énekelte Luciát. 2017-ben a Japánban vendégeskedő Magyar Állami Operaház csapatával lépett fel először Szabó Máté új rendezésében, majd 2019 februárjában két estén az Erkelben újra teljes értékű

előadásban formálta meg a szerepet.

„Japánban a rendező nélkül próbáltunk, Budapesten már vele együtt, és egyáltalán nem esett nehezemre követnem az utasításait. Én sok mindenre hajlandó vagyok a színpadon, de éneklés közben leginkább állni szeretek, mint a normális emberek, amikor beszélgetnek egymással. Minden azon múlik, mi játszódik le belül, a többi csak koreográfia. Jobban szeretem a koncertszerű előadásokat, mert ott csak a hangomra hagyatkozhatok. Két négyzetméterem van, ahol az összes érzelmet meg kell tudnom jeleníteni.”

Gruberova hosszú pályája során megformálta már mások mellett Mozart, Verdi, Massenet, Strauss hősnőit, de valódi otthonra Bellini és Donizetti művei között lelt. „Mozarttal kezdtem, és a mai napig a legnagyobb géniusz-nak tartom őt. Aztán jött a *bel canto*, és azt éreztem, hogy ezeket a szerepeket nekem írták. Az egész testemmel befogadom ezt a zenét.”

A *bel canto* Gruberova szerint jóval több egy technikánál. Értetni kell a

○ LAMMERMOORI LUCIA KONCERSZERŰ ELŐADÁS, 2014 | Fotó: Nagy Attila

zene grammatikáját, mondja, és ha emellett a technika is megvan, az még mindig nem elég az érzelmek bemutatásához. „Sokan hiszik, hogy a hang a torokból jön, de ez tévedés: letről, a hasból kell énekelni! Fiatalabb kolléganők kérnek tőlem tanácsot: megvan a hangjuk, de valahogy mégsem jön elő, amire vágnak. Hát persze, egy házat sem a tetőnél kezdünk el építeni, hanem az alapoknál. Én egész életemben ezen az épületen dolgoztam... A nőknél negyven körül bekövetkezik egy kisebb krízis. Változik a test, az izomzat, az egész élet. Mindeközben a torokban ott dolgozik a két kis hangszalag, segíteni kell nekik, támogatni kell őket ennyi átalakulás közben. Viszonylag későn ismertem fel az új tanárom segítségével, hogy mi a helyes út: a régi, és a tőle tanult új technikám ötvözésével megértettem a változás lényegét.”

De vajon miben áll a bel canto titka? „Vannak énekesek, akik Verdit énekelnek akkor is, amikor bel cantót adnak elő, és ez helytelen. Vagy ott van Norma, akit Callas óta egy hanggal

mélyebben szólaltat meg mindenki, holott Bellini nem ezt írta. Sokáig vártam vele, de én az eredeti hangfekvésben énekelem. Egyszerűen máshogyan szól, és ettől minden logikussá válik. Verdi bravúros, persze, de Bellini közelebb áll az élethez: a bel canto egy életstílus.”

A két budapesti fellépés között beszélgettünk, így az első, tomboló sikerű előadás tapasztalatairól is kérdeztem. „A magyar közönség az egyik legjobb a világon. És ez nem csak frázis, érzem az energiákat. A kadenciánál létrejön a nagy csönd is: »Most megvagytok, mehetünk tovább!« Lucia kadenciájánál teljesen jelen kell lenni fejben is: bocsánat, de én már 51 éve állok a színpadon, és higgye el, ennyi idő után ez a rész átkozottul nehéz! Azt szoktam mondogatni: »Édes Istenem, segíts meg! Ha sikerül, boldog leszek, de ha nem megy, akkor tudni fogom, hogy ennyi volt.« Szerencsére Isten szeret engem, és megengedi, hogy elénekeljem a kadenciát. Ez pedig örületes örömet ad. Valóságos adrenalinbomba.”

A kivételes estét vajon kivételes órák előzik meg? „A fellépés napján legszívesebben kifutnék a világból. A délelőtt borzalmas, de amíg fiatal az ember, van tennivalója: elvinni a gyerekeket az iskolába, bevásárolni. És bár ma már csak magammal kell foglalkoznom, ma is ott a kérdés: mi szükség van erre? Délután gyorsabban telik az idő, és mire színpadra lépek, minden rendben van. Előadás után visszamegyek a hotelbe, ahol képtelen vagyok elaludni, hajnalig nyomkodom a tévé távirányítóját, annyi energiával tölt fel az előadás.”

Zárásképp arról kérdeztem Edita Gruberovát, mit tart legkomolyabb szakmai sikerének. „Mindennél jobban vágytam arra, hogy Salzburgban énekelhessem az Éj királynőjét, és megkaptam. Csodálatos volt, amikor Zerbinnét formáltam meg, szintén Salzburgban, Karl Böhm irányításával. Újabb csúcspont volt a *Traviata* Carlos Kleiber mellett. Nagy ajándék volt Jean-Pierre Ponnelle-lel dolgozni a *Manon*-ban. Meg persze ott van Lucia, akivel utoljára talán épp önöknél, Budapesten volt lehetőségem találkozni. Nehéz ezt abbahagyni, de muszáj lesz. Az éneklés nekünk olyan, mint a kábítószer. De ugyanakkor gyógyszer is: egy zürichi rajongóm sok évvel ezelőtt súlyos beteg lett, és megírta, hogy rengeteget segített neki, hogy a lemezeimet hallgatta. Egyébként tudja, mi akartam lenni 13-14 éves korom körül, amikor pályát kellett választani? Sokat betegeskedtem, ezért biztos voltam benne, hogy ápolónő leszek. Aztán jött a plébános, és közölte, hogy muszáj énekelnem. A folytatást ismeri. És mindenem túl, azt hiszem, valahol mégis ápolónő lettem, aki képes a zenével segíteni...” ○

Síron túl is szerelem

Nemcsak a filmrendezőket, az írókat, hanem az operaszerzőket is foglalkoztatják azok a láthatatlan szálak, amik a halál után is összekötnek bennünket szeretteinkkel. Most a koreai alkotók elképzelésébe pillanthatunk be e transzcendentális téma kapcsán. Filip Viktória

Januárban a magyar nemzeti opera, a *Bánk bán* járt Dél-Koreában, tavasszal a koreaiak kedvence, az *Immortal Love* (Halhatatlan szerelem) érkezik Budapestre. Az április 11-i est érdekessége, hogy – ahogy év elején az Opera művészei utaztak előre, úgy most – a dél-koreai Tegui operaházának kórus- és zenekari szólamvezetői jönnek el hozzánk bő egy héttel az esemény előtt, hogy betanítsák a budapesti társulatnak a produkciót. A koreai szólistákkal, dirigenssel,

műszaki és művészeti stábbal együtt születik majd meg az Erkel Színházban az a koncertszerű előadás, amely során az énekesek jelmezbe bújnak, a háttérben pedig vetítés színesíti a látványt.

Dél-Korea egyik legnépszerűbb operáját Cho Sungryong komponálta egy novella alapján. A *Neungsohwa* (Trombitavirág) című írás Cho Doo-jin tollából született, és egy régészeti lelet inspirálta. 1998-ban Andong területén

egy több, mint négyszáz éves múmiát találtak a Csoszon-dinasztia korából, és a test mellett felfedeztek egy szerelmes levelet is, amit a feleség írt a férjének. Ez a dokumentum ihlette meg a művészeket, amelyből a *Won's Mother* (Won anyja) című dalmű született, és amit 2009-ben felújítottak. Ekkor kapták az *Immortal Love* címet.

A történet szerint Lee Eungtae születésekor figyelmeztetik az édesapját Lee Yosint, hogy irtsa ki a környező trombitavirágokat, és ha eljön az idő, a fiú egy csúnya lányt vegyen feleségül, hogy elkerülje Palmoksura, az égi kertész haragját. Telnek-múlnak az évek, és Eungtae figyelmét felkeltik ama bizonyos le nem nyesett, teljes szépségükben pompázó trombitavirágok, amik egy gyönyörű leány, Yeoni

Melankolikus zene és empátia

Szinte mindenkivel előfordul, hogy élete egy-egy nehezebb időszakában melankolikus zenét hallgat, s ettől jobban érzi magát. Azt, hogy az ilyesfajta muzsika milyen érzelmi hatással van ránk, a szakemberek szerint alapvetően három tényező befolyásolja. A szomorú zenét hallgató emberek nemcsak szomorúságot élnek át, hanem egyúttal rendkívül élvezetes is számukra az élmény. Korábban már számos kutatás vizsgálta ezt az érdekes paradoxont, és felfedezték, hogy ennek oka a dalszövegben, a memóriában és az ezekhez kapcsolódó hangulatban rejlik. Felmerült, hogy elsősorban a szöveg az, ami vigaszt nyújt ezekben az esetekben – ugyanakkor kiderült, hogy a hallgató számára ismeretlen instrumentális zene is válthat ki hasonló érzéseket: könnyeket éppúgy, mint erős, pozitív érzelmeket. A *Frontiers on Psychology* című szaklapban ismertetett kutatás szerint a szomorú zene által nyújtott élvezetnek semmi köze nincs a szomorúsághoz – inkább a meghatottságról szól. Az pedig, hogy mennyire intenzíven reagálunk egy-egy ilyen zenére, attól függ, mennyire vagyunk empátikusak. A felmérés során mintegy 100 – 20 és 67 év közötti – résztvevőt vizsgáltak. A szakemberek szenzorok segítségével követték az alanyok érzelmeit, majd pontoszták azok intenzitását. Kiderült, hogy az ismeretlen instrumentális zenére háromféle reakció létezik: pihentető, megindító és ideges szomorúság. Az előbbi kellemes, nyugodt érzés, az ideges szomorúság szorongással járhat, míg a meghatottság egészen felemelő érzés, amelyre leginkább a komoly empátiás készséggel rendelkezők képesek.

TÉGUUI OPERAHÁZ | Fotó: Teguui Operaház

falát futják be. Amint megpillantja a falnál Yeonit, azonnal beleszeret, majd feleségül kéri, és összeházasodnak. Időközben feltűnik Palmoksura, hogy elvigye a lányt, mert az ellopott egy virágot az égi kertből. A fiú megpróbálja megmenteni szerelmét a kertésztől, de végül alulmarad a küzdelemben, és meghal. Yeoni bánatában trombitavirágokat ültet, remélve, hogy újra láthatja a férjét.

Ez a szomorú love story, a több száz éves, szinte elporladt levél betűiből átderengő, őszinte érzés nagy hatást gyakorolt a koreai alkotókra. A tömör cselekmény drámai feszültségét kitalált szereplőkkel tették teljessé, és zenével gazdagították. Most hozzánk is elérkezik ez a különleges történet, hogy ne csak az időt, de a teret is átívelje. ○

mindennapi
pszichológia

Premier

A tánc műzsájának földi helytartója

George Balanchine látta a zenét és hallotta a táncot, így jellemezte híres szólótáncosnője, Karin von Aroldingen a grúz származású orosz-amerikai művészt, a szimfonikus balett atyját, a modern balett megálmodóját. Zsenialitása a klasszikus időtlenségét abszolút jelenidejűvé formálta. Az *OMG* balett-est keretein belül a Magyar Nemzeti Balett együttese ezúttal a *Téma és variációk* mellett most egy 1950-es alkotását, a *Sylvia pas de deux*-t is bemutatja.

Braun Anna

Önmagát a tánc műsája, Terpszikhoré helytartójának nevezte, már ötévesen zenésznek készült, és kilenc volt, amikor felvették a szentpétervári cári balettiskolába is. Elképesztően fiatalon, alig tizenhét esztendősen már a Mariinszkij Színház tánckarában lépett fel, miközben konzervatóriumba is járt, ahol komolyzenét tanult. Egyszerre volt muzsikos és táncművész. Életének e kettőssége határozta meg későbbi koreográfiáinak sajátosságait is: előszeretettel hagyta el a megszokott cselekmények fonálát, hogy intuícióira és zenei élményeire hagyatkozva új tánclátomásokat alkosson.

Balanchine első pas de deux-jét 1920-ban, tizenhat évesen koreografálta, Anton Rubinstein zenéjére (*La Nuit*). Ezt egy másik duett, az *Enigma* követte, amelyben a táncosok levehették a spicc-cipőt, és mezítláb táncolhattak. Nem kellett sokat várni az első együttesre (*Young Ballet*, 1923), de az első merész karrierdöntésre sem: 1924-ben egy németországi vendégszereplés után a művész már nem tért vissza hazájába, hanem Párizsba utazott a mecénás és impresszárió Szergej Gyagilev hívására.

Balanchine a világhírű Orosz Balett tagja lett (ekkor változtatta nevét Georgij Melitonovics Balancsvadzéról az egyszerűbb George Balanchine-ra). Az együttes számára tíz koreográfiát készített: ezek közül leginkább az 1928-as, Stravinsky muzsikájára született *Apollon musagète* emelkedik ki, amelyhez a kosztümöket Coco Chanel tervezte. Ez a bemutató a neoklasszikus balett első pillanata: Balanchine a klasszikus mozdulatokat és a klasszikus görög történetet modern jazz-elemekkel variálta. Az Apollóban Balanchine kiemelte megszokott szerepéből a férfi táncost, és két szólót is adott neki, miközben a jelmezeket és a díszletet minimalizálta, hogy azok gazdagsága és túldíszítettsége ne vonja el a nézők figyelmét a mozgásvilágról. Ez a darab nemcsak a balett történetében, hanem Balanchine életében is fordulópontot jelentett, a táncművészt koreográfussá lett, és gyakorlatilag befejezte saját előadói karrierjét (ebben a döntésében egy térszerűlés is közrejátszott).

Gyagilev halála után egy londoni revüszínháznál, majd a Dán Királyi Balettnél és a monte-carlói Orosz

Balettnél dolgozott. 1933-ban, még párizsi művészként találkozott Lincoln Kirstein fiatal amerikai mecénással, aki meghívta, hogy honosítsa meg az Egyesült Államokban a klasszikus balettet, és ezzel el is kezdődött „Mr. B.” és az amerikai balettművészet meghatározó története. Balanchine 1934-ben megalapította az Amerikai Balettiskolát és Társulatot, és ebben az évben meg is született első amerikai koreográfiája, *A szerenád*, amit Csajkovszkij zenéjére alkotott.

1948-ban társalapítója volt a New York City Ballet-nek, amelynek 1982-ig vezető koreográfusi és művészeti igazgatói posztját is betöltötte. A társulat számára több stílusban mintegy százötven koreográfiát készített, ezek közül a leghíresebbek *A diótörő*, a *Don Quijote* egész estés változata és az 1972-ben a tizenhét Gershwin-dalra alkotott *Who cares?*.

Balanchine sosem torpant meg, minden korszaka stílusmegtörő erejű, az ötvenes-hatvanas években ismét egy új formát hozott a klasszikus balettbe: a táncosok szikáran üres, fakó fénybe borított színpadon léptek fel. Az 1950-es *Sylvia pas de deux* ennek az időszaknak a remeke, felépítése követi a klasszikus grand pas de deux-k hagyományát, entréval, adagióval, két szólóval és codával. (Színpadra állította és kizárólagos szerzői jogtulajdonos: Marina Eglevsky – a szerk.) A kettős a francia balettzene-komponista Léo Delibes zenéjére született, aki darabját 1876-ban írta, hat évvel első nagy sikere, a *Coppélia* után. Az *OMG* modern balett-esten a francia stílusban előadott kettőst most hat szereposztásban láthatja majd a budapesti közönség. ○

Ígéretből színházzá vált

Négy év bizonytalanság és küzdelem után újra saját épületében fogadhatja a hazai és nemzetközi társulatokat és természetesen a táncszerető közönséget a Nemzeti Táncszínház. Az új létesítményről és a nyitással egyidőben kezdődött Budapest Táncfesztivál klasszikus producióiról kérdeztük Ertl Péter igazgatót.

Braun Anna

Február közepén – a Budapesti Táncfesztivállal egyidőben – megnyílt az új Nemzeti Táncszínház a Millenáris Parkban. Mielőtt az épületről és a tervekről beszélnének, ne felejtjük el az elmúlt négy évet. Visszatekintve erre a periódusra, hogyan sikerült megtartani a Táncszínház működésének színvonalát?

Ez az átmeneti állapot, az épület nélküli működés, a bizonytalanság szinte minden dimenzióban új helyzet

elé állított minket. Nehéz időszak volt. A probléma gyökere abban rejlett, hogy miközben elhagytuk a Várszínház épületét, nem tudtunk igazán tervezni, hiszen – bár ígéretet kaptunk arra vonatkozóan, hogy majd felépül egy új színház –, azt semmi sem garantálta, hogy az ide vezető folyamatok nem bicsaklanak meg. Természetesen rengeteget dolgoztunk azért, hogy az ígéret valósággá váljon, igyekeztünk megtartani az

intenzív jelenlétünket, törekedtünk arra, hogy a produkcióknak helyet találjunk. Ezek az egyeztetések borzalmasan sok energiát vittek el, de innen nézve minden erőfeszítés megérte, és szerencsére sosem éreztük azt, hogy nem fog elkészülni a teátrumunk.

Ebben a négy évben volt egy cezúra, két év után változott a koncepció.

Az első két esztendőben megpróbáltunk Budán maradni, hogy könnyebben találjon ránk a közönségünk: a MOM, a Marczibányi Téri Művelődési Központ, a Hagyományok Háza és a Várkert Bazár lettek a játszóhelyeink. Az élet igazolta is ennek a stratégiának a helyességét, rengeteg előadásunk volt, nagyon jó nézőszámokkal. Később azonban bezárt a Hagyományok

Háza, azt tapasztaltuk, hogy egyre túlterheltebb a MOM, a Marczibányi téren bizonyos darabokat nem tudtunk színpadra állítani, szükségszerűvé vált az újratervezés, miközben kiderült az is, hogy az új színház megépülésének folyamata csúszni fog – nem tudtuk mennyit, hiszen az első közbeszerzés sikertelen volt.

Ekkor nyitottunk egy nagyot és elmentünk a Nemzeti Színházba, a Zeneakadémiára. A kialakult helyzet, a rengeteg színpad viszont tovább bonyolította az egyébként sem egyszerű szervezést. A Müpával való együttműködés rengeteget segített. Amikor 2016 novemberében elindult a *Bepörgetjük* című kampányunk, aminek egyébként Felméry Lili, a Magyar Nemzeti Balett táncművésze, az Opera a 2015/2016-os évadának Étoile-ja volt az arca, nyolc játszóhelyen voltak előadásaink. A szlogent megtartottuk, de ez a bonyolult működés februártól szerencsére megszűnt.

Hogyan zajlott az új épület tervezési folyamata? Milyen szintű táncszakmai kooperációt igényelt a kialakítás?

A tervezés rengeteg figyelmet és időt kívánt, nagyon izgalmas volt megfogalmazni a saját igényeinket, kitalálni azt, hogy egyáltalán mire van szükségünk. Ez a munka 2014-ben kezdődött el; mire maga az építkezés elindult, a Nemzeti Táncszínház csapata már teljesen felkészülten tudta irányítani az eseményeket. Bizonyos területeken külsős szakértőket vontunk be, de, mivel negyvenhat éve táncolok, nem jelentett igazán nagy nehézséget dönteni bizonyos dolgokról, hiszen rengeteg tapasztalatom gyűlt már össze. Az is sokat segített, hogy más színházakkal kapcsolatban is vannak élményeink, például már a Müpa nyitásától jelen vagyunk a Duna-parti épületben,

láttuk a „gyerekbetegségeket”, megtanultuk, mire kell igazán figyelni egy új színház kialakításánál. Volt építészeti tanácsadónk, fénytechnikai tervezőnk, aki nemcsak a terveket készítette el, hanem végigvitte a folyamatot, a lámpaparkot is felszerelte, sőt, Pető József velünk marad fővilágosítóként. De ugyanezt az IT-s szakemberünkről is elmondhatnám, aki eredendően villamosmérnök, így az első pillanattól felügyelte a munkálatokat.

Az eredményt pedig február 15-én tekinthette meg először a szakma, a Budapest Táncfesztivál Nyitó-gáláján.

Másnapról pedig a közönség is csatlakozhatott. A koreográfus-társulatvezetők korábban már végigjárták velem a színházat, hiszen őket a terek inspirálják elsősorban, így időt akartam adni a belső folyamatok elindulásának.

Milyen ez a tér?

A színházteremben megmaradtak a régi gyárépület vasoszlopai, ami egy markáns, indusztriális teret képez. Egyébként ez volt a szándékunk: megtartani az eredeti épület jellegzetességeit. A fogadótér, a létesítmény újonnan megépített, a régihez hozzáálmodott része pedig egy modern, levegős, trendi hely lett, ami egy egészen egyedi, izgalmas terep, olyan, amilyenből szerintem nagyon kevés van a világon. Ebben az előcsarnokban van felfüggesztve a Zoboki Gábor-tervezte kamaraterem: egy 2000 tonnás kocka, 120 férőhelyes nézőtérrel és 10-szer 10 méteres színpaddal.

Az idei Budapest Táncfesztiválra a kortárs darabok mellett a Magyar Nemzeti Balett egy klasszikus estét és egy modern balett-estet is hozott.

Az együttesekkel általában egész évadban egyeztetünk, hogy lehetőség

szerint a fesztiválon kaphassanak helyet a premierek vagy a budapesti bemutatók. A Nemzeti Táncszínház a Várszínházban eddig nem tudott méltó teret adni klasszikus balett-produkcióknak, hiszen a színpadunk, az adottságaink erre kevésbé voltak alkalmasak, de az új színházban már változik a helyzet. Ráadásul az operaházi társulat is éppen egy átmeneti időszakban van, természetesen ezzel is tisztában vagyunk, ezért is szívesen látjuk őket. Ugyanakkor Solymosi Tamás balettigazgatóval eddig is együttműködtünk, a Müpában közös szervezésű esteket is lehetett látni, ez a közös munka folytatódik a jövőben is. Az MNB balettművészei jelenleg hazánk legkiemelkedőbb klasszikus táncosai, ez önmagában is elegendő indok, hogy vendégeink legyenek a fesztiválon és azon kívül is. Most két produkciót hoztak: a *Turning Point* a Magyar Nemzeti Balettintézet növénydékeinek *Virágkeringőjével* kezdődött, de látható volt az esten – a teljesség igénye nélkül sorolom – Hans van Manen *Trois Gnossiennes*-je és a klasszikus balettirodalom legfontosabb pas de deux-i is. A *Threestyle*-t a Müpában láthatta a közönség, ezen az estén Hans van Manen *5 tangója*, Sharon Eyal és Gai Behar *Bedroom Folkja* és William Forsythe koreográfiája, A *tökéletesség szédítő ereje* volt a színpadon. Azonban a klasszikára vágyó nézők számára nemcsak az MNB, hanem a Táncművészeti Egyetem is kínál majd programot, a *Jövő csillagai* címmel. ○

A legjobb kezdeményezés

Az OperaKaland igazi lehetőséget kínál diákoknak és tanároknak egyaránt – ez derül ki a programban résztvevők visszajelzéseiből. Az élményszerű ismeretszerzés bizonyítottan fogékonyabbá teszi a fiatalokat az opera műfajai iránt.

Molnár Kinga

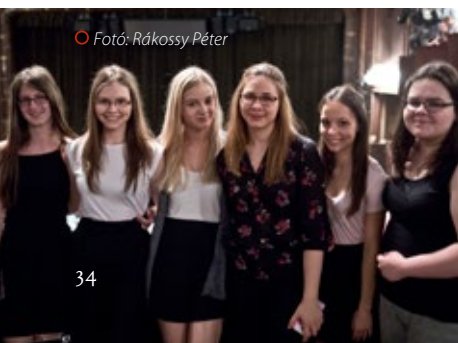
Az a pedagógus, aki egyszer már vitt növendékeket az OperaKalandra, valószínű, hogy újabb és újabb látogatást szervez – ez derül ki azokból a visszajelzésekből, amelyeket az intézmény kapott egy-egy széria után. „Nagyon szépen köszönjük a munkájukat! A diákjaink már alig várják a következő alkalmat. Idáig minden »Kalandon« részt vettünk és mindig maximális elégedettséggel hagytuk el a fővárost” – írja egy lelkes tanár, míg egy másik pedagógus ezt az üzenetet küldte:

„A legjobb kezdeményezés, amivel tanári pályafutásom alatt találkoztam. Ne hagyják abba!”

Hasonlóan pozitívan nyilatkoztak az *Opera Magazin*nak egy budapesti és egy kazincbarcikai iskolából. Gyenes Anna Mária, az észak-magyarországi városban működő Ádám Jenő Tagiskola ének-tagozatosait és a helyi művészeti iskola tanulóit hat éve vonja be a programba: „Az Opera felkészítő órávázlatot biztosít, így mi már több énekórán készülünk egy-egy előadásra. Sőt, a Budapestre tartó háromórás buszúton jut idő arra is, hogy kikérdezzem őket a darabról, és ez kiváló ötösszerzési lehetőség számukra.” A pedagógus úgy látja, hogy a klasszikus rendezésű darabokat

jobban kedvelik a diákjai, de a modern feldolgozásuk sem riasztják el őket. „Egy évben négy-öt alkalommal megyünk Opera-látogatásra, illetve a korszerűsítés idején az Erkel Színházba, ebből kétszer OperaKalandon veszünk részt. Vannak, akik mindkétszer eljönnek, és olyanok is, akiket már nem tanítok, de bejelentkeznek, hogy ha ilyet szervezek, szívesen csatlakoznának. A zene személyiséget formál, az

Fotó: Rákossy Péter

OperaKaland pedig segítséget nyújt abban, hogy a fiatalok kedvet kapjanak ezekhez a műfajokhoz. Ráadásul ehhez az élményszerű oktatási programhoz kapcsolhatunk múzeumlátogatást is, így a tanulók több irányból kapnak kulturális impulzusokat. Szívből köszönjük a lehetőséget, és az életre szóló, lelket gyönyörködtető élményeket, a komplex művészeti nevelést!” – mondta el Gyenes Anna Mária.

Tófalvi-Balassa Szilvia mozgáskorlátozott középiskolásokat és a kollégáit viszi a budapesti Mexikói útról az

○ GYENES ANNA MÁRIA

„Az intézmény diákjainak tanulmányi szükségletei egyrésztől ugyanazok, mint kortársaiké (megfelelő tankönyvek, jó tanárok, korszerű programok és eszközök), másrésztől azonban speciális módszerekre és kellékekre, valamint egyéni megsegítésre is szükségük van. Állapotukból adódóan spontán tapasztalatszerzési lehetőségeik, a világ megismerésére irányuló tevékenységeik beszűkültek. Ezért a bennük lévő képességek, tehetségek kibontakoztatásához több, a hagyományos iskolai tevékenységi formáktól, szakköröktől eltérő érdekes, eszköz-igényes foglalkozásokat keresünk. Nagy lehetőség számukra fél évente ilyen csodálatos környezetben, ilyen fantasztikus produkciókat látni” – emelte ki az előnyöket Tófalvi-Balassa Szilvia, aki úgy tapasztalta, hogy a fiataljait a program által fogékonyabbá váltak a klasszikus zenére. Az egyik osztály például minden előadáson képviselteti magát. „Különösen tetszett nekik Hábetler András, aki ügyesen, gyakran sok poénnal ismertette a darabokat, és kiemelte azokat a különlegességeket, furcsaságokat, szakmai alapismereteket, amelyek e nélkül a kis segítség nélkül nem tűntek volna fel a tanítványainknak.” ○

○ Fotó: Nagy Attila

○ Fotó: Nagy Attila

Operába. A Mozgásjavító Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Kollégium diákjai az OperaKaland elindulása óta rendszeresen látogatják az operás és balettnépszerűsítő programot. Erkel Ferenc Hunyadi Lászlójától a Total Dance balettelőadásig mindent megnéztek, és most szeretnének részt venni a tavaszi Hány János előadáson is. A pedagógus azt is megosztotta velünk, hogy vannak olyanok, akik már többször kalandoztak, de mindig hoznak új gyerekeket is.

○ Fotó: Rákossy Péter

Énekeljünk operát!

○ Fotó: Berecz Valter

O/A – holnapra címmel a dalszínházi műfajok népszerűsítését és oktatását célzó kiadvány jelent meg az Opera gondozásában. Az általános- és középiskoláknak szóló tanári segédkönyv szerzőjével, Kákay Istvánnal a kötet születéséről, célkitűzéseiről és a jövő operaközönségéről is beszélgettünk.

Belinszky Anna

Mi volt az alap gondolat, amely útnak indította a munkát?

A kiadvány ötlete Ókovács Szilvesztertől, az Opera főigazgatójától származik, aki arra kért, hogy írjak egy olyan példatárat, amely gyerekek számára elénekelhető részleteket tartalmaz az opera- és balettirodalomból. A mindennapos éneklés meghirdetett mozgalmához kapcsolódva olyan anyagot szeretnénk volna a pedagógusok kezébe adni, amely abban segíti őket, hogy megismertessék és megszerettessék ezt a két műfajt a fiatalokkal.

Mit fejez ki a kötet címében a „holnapra” szó?

Egyrészt arra utal, hogy a példatár minden napra – holnapra is – tartalmaz énekelnivalót. Főképpen arról szól, hogy a kiadvánnyal a jövő operaszerező közönségét szeretnénk kinevelni. Az opera ma nincs közel a gyerekek világához, sőt általában a magyar társadalom egészétől is távolabb áll, mint szeretnénk. Nagyon komoly küldetésünk van ezen a téren, és én szentül hiszek abban, hogy az opera a 21. században is lehet olyan népszerű, mint két- vagy háromszáz évvel

ezelőtt. A jövő hallgatóságának oktatását pedig nem lehet máshol elkezdni, mint a mai iskolás nemzedékeknél.

A gyűjtemény 32 szerző 55 operájából és 7 balettjéből tartalmaz összesen 222 részletet. Melyek voltak a válogatás szempontjai?

A kiválasztott példákkal megpróbáltam az operairás minden korszakát reprezentálni. Ókovács Szilveszter kérése volt, hogy csak olyan műveket szerepeltessünk, amelyeket az Opera – fennállásának 135 éve alatt – már színpadra vitt. Igyekeztem jól ismert példákat és népszerű dallamokat keresni, ugyanakkor arra is törekedtem, hogy az egyetemes zeneirodalom által fontosnak tartott szerzők és a jelentős magyar komponisták is az őket megillető módon kapjanak helyet a kiadványban. Ez egy olyan kötet, amely soha nem lehet teljes, valahol azonban mégis meg kellett húzni a határt. Händel *Xerxésze* a legrégebbi, míg

Szokolay *Vérnásza* a legfiatalabb opera, amely szerepel a gyűjteményben.

Mi jelentette a legnagyobb kihívást a példatár összeállításakor?

A kötetet nem csak olyan gyerekeknek szánjuk, akik zenét tanulnak. Az ő hangterjedelműkhöz igazítottam a részleteket, amelyeket szinte kivétel nélkül transzponálnom kellett. A könyvnyű megszólaltatást segíti egyébként a dallamok fölött található akkordkíséret is, amely bármilyen akkordikus hangszeren megszólaltatható.

A kötet bemutatóján úgy fogalmazott, hogy mint az Operában minden, úgy ennek a kiadványnak az összeállítása is igazi csapatmunka volt.

Nagy boldogsággal tapasztaltam, hogy minden operaházi kollégám, akit megkerestem, szívvel-lélekkel

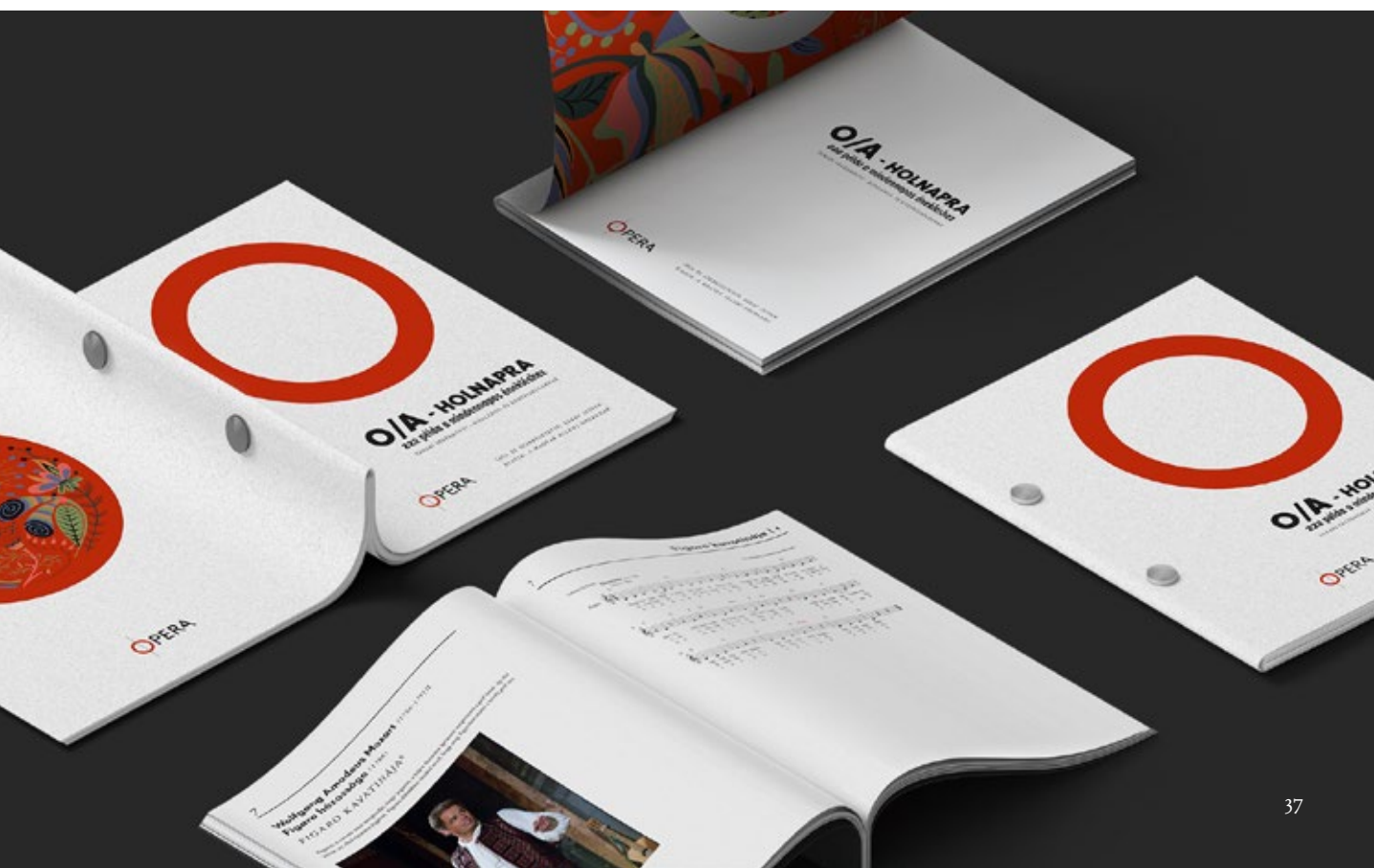
támogatta ezt az ügyet. Köszönettel tartozom a kottatári munkatársak odaadó segítségéért éppúgy, mint a kíséreteket lektoráló muzsikusoknak és mindenkinek – az Operán belül és kívül –, aki valamilyen formában részt vállalt a közös munkában.

Mit jelent Önnek személyesen a kötet?

Az Opera munkatársaként 1987 óta dolgozom elkötelezetten a magyar operajátszásért és általában az operakultúráért. Minden munkakörömben és minden feladatomban igyekszem a maximumra törekedni, mégis ritka, amikor ennyire kézzelfoghatóvá válik az erőfeszítéseim eredménye. Rendkívüli módon motivált ez a feladat, és nagyon boldoggá tesz az a hihetetlen érdeklődés, ami a kötetet övezi. Bízom benne, hogy ez csak fokozódik majd, és a példatár valódi közkinccsé válik. ○

○ Fotó: Szalai Jenő

„Jól érzem magam az opera világában”

○ CSILLAGÓRA GÁLAESET, 2018 | Fotó: Berecz-Válter

Az egyszerű kijelentő mondatok között rendre komoly élettörténetek húzódnak meg, sok munkával, szorgalommal, tehetséggel. Tóth Gáborral való beszélgetésünkhöz az az apropó is bőven elegendő, hogy a kürtművész megkapta a Magyar Állami Operaház Kamaraművésze címet. Szabó Z. Levente

Nehezen tudom magam elé képzelni a pillanatot, amikor egy kisgyermek úgy dönt, hogy kürtművész lesz.

Lehet, hogy van ilyen, de az én esetemben nem pontosan így történt. Zenész családból származom, magától értetődő volt, hogy én is tanultam zenét: négy-öt évesen a zongorával kezdtem. Később nagyapám, aki klarinéton játszott, azt javasolta, próbáljam meg a kürtöt is. Elfogadtam a javaslatát, bár nem tudom pontosan, hogyan érezte meg, hogy jó kapcsolatom lesz a hangszerrel. Ennyi

évvel a hátam mögött nyugodtan kijelenthetem, jó döntés volt.

De ez még csupán a hangszer. Nem vágyott arra, hogy szólista legyen?

Ez megint a családi hagyomány része. Említett nagyapám az Opera első klarinétosa volt huszonöt évig. Azt hiszem, ez magában is érdekes: egy családból két első fúvósa is van, illetve volt a dalszínháznak. Édesapám is színházi emberként dolgozott, ő az Operettszínház zenekarában játszott, ugyancsak lenn a zenekari árokban, nem fenn a színpadon. Én ebbe nőttek bele. Jól érzem magam az opera világában, bizonyos értelemben láthatatlanul. Sőt, annyira vonz, hogy alaposan megválogatom az érkező kamarazenei, koncertzenekari felkéréseket. Természetesen vállalkozok ilyen feladatokat is, de a legjobban az Operaházban szeretek játszani.

A világ számos pontján részese volt az együttes munkájának. Járt Amerikában is, a tavaly őszi New York OperaTúrán, amelynek során a Magyar Állami Operaház csaknem két hétig vendégeskedett a David H. Koch Színházban, és a zenekar külön, önálló estet is adott a Carnegie Hallban. Legutóbb pedig Dél-Koreában tettek látogatást.

Ezek szép emlékek, és nekünk, zenészeknek is nagy élmény, ha a világ leghíresebb koncerttermeiben játszhatunk. Mind a Koch Színháznak, mind a Carnegie Hallnak kitűnő az akusztikája. Ez a tapasztalat tehát mindenképpen előkelő helyen szerepel az emlékeinkben, és maga a tény az életrajzunkban. Azonban szakmai értelemben – és egészen biztos vagyok benne, hogy minden kollégám egyetért velem – lényegtelen, hogy hol lép fel az ember.

Nem fog másként figyelni a kottára, a hangszerére, a karmesterre attól, hogy New Yorkban, Budapesten vagy Erdélyben kell játszania. Természetesen az akusztika más és más, és a legjobb teljesítmény érdekében ehhez igazodni kell.

Mégis, mit tapasztal a közönség részéről, mindenütt egyformán érzik, értékelik az előadást, a megszólalás minőségét, finomságait?

A világ számos pontján felléphettem már, és bár bizonyos mentalitásbeli, vérmérsékleti eltérések megfigyelhetők, úgy gondolom, a közönséget ebből a szempontból nem lehet egységesen megítélni. A nagy többség részéről sokszor tapasztaltam már meglepő reakciókat, például amikor kitörő lelkesedéssel fogadnak olyan produkciókat, amelyek belülről nem hangzanak hibátlannak.

○ OPERA ZENEKAR - DAVID H. KOCH SZÍNHÁZ, NEW YORK, 2018 | Fotó: Nagy Attila

OPERA ZENEKAR - CARNEGIE HALL, NEW YORK, 2018 | Fotó: Nagy Attila

Megtárgyalják egymás között, ha ilyet tapasztalnak?

Nem. Félreértések elkerülése végett, nem valamiféle áludvariasság miatt, hanem azért, mert itt komoly, felkészült muzsikusok játszanak együtt. Mindenkinek lehet valami miatt rosszabb estéje, csak hogy azt ő is pontosan tudja, éri. Sokkal inkább jellemző, hogy ő szól, és a közösség erejét mutatja az is, hogy magától értetődően igyekeznek a szólám ezt megoldani.

Van olyan mű, amit kifejezetten szeret, ha műsoron van?

Természetesen. Richard Strauss bármelyik operája meghatározó feladat egy kürtös életében. Ehhez tudni kell, hogy az ő édesapja is kürtművész volt, így Strauss pontosan ismerte

ennek a hangszernek az adottságait, lehetőségeit. Néha talán túlságosan is jól, mert nagyon nehéz feladat eljátszani a műveit. Az Opera repertoárján rendszeresen megtalálhatóak Strauss darabjai, így szerencsére nincs okom panaszra. Ahogyan nagyon jól esett a kamaraművészi elismerés is, amelyről az intézmény vezetői döntöttek. Természetesen enélkül is éreztem, hogy megbecsülik a munkámat, és elismernek. Mindezt az is jelzi, hogy gyakran kapok kisebb szülő feladatokat, mégis, az, hogy ezt a címet is kiérdemelhettem, úgy gondolom, igazolja, hogy szakmai és emberi szempontból is megtaláltam a helyem ebben a zenekarban.

Ha épp nem dolgozik, otthon milyen műveket szokott hallgatni?

Jellemzően olyasmit, ami összefüggésben van a soron következő produkcióval. A Magyar Állami Operaházban – ha nem ősbemutatóról van szó – komoly tradíciókat őrzünk. Akad olyan darab, amit annak idején a szerző dirigált itt, és ismert a dokumentációja, leírása, mégis érdemes néha megnézni, meghallgatni, másutt hogyan dolgozzák fel ugyanazt a művet. Ebben a tekintetben ma már nagy segítség az internet, hiszen ott rengeteg felvétel megtalálható.

Kikapcsolódásként nem is hallgat zenét?

Nem. Vannak pillanatok az életben, amikor azt érzem, hogy jó dolog a csend! ◉

KÉPMÁS

ÉRTÉKES TARTALOM
STÍLUSOS KIVITELBEN

KÉRJE AZ ÚJSÁGÁRUSTÓL!

KEPMAS.HU

Magasságok, mélységek trombitával

Könyves-Tóth Mihály, az Opera zenekarának első trombitása huszonegy évesen került a dalszínházhoz. 2018 szeptemberében második helyezést ért el a müncheni ARD Zenei Versenyen, amely a világ egyik legrangosabbika, majd néhány hónappal később Budapesten a Junior Prima díjat is átvehette. A fiatal művésszel versenyekről, karrieréről és zenekari munkáról beszélgettünk.

Ur Máté

○ Fotó: Daniel Delang

Tanáraid biztattak, vagy saját magadnak szerettél volna bizonyítani a müncheni megmérettetéssel?

A versenyzés híve voltam egészen mostanáig. Korábban Ulmban és Prágában is dobogóra állhattam, de kétségtelen, hogy a trombitások között az ARD a legnagyobb megmérettetés. Nagyon örülök, hogy tanárain, Bakó Roland, ifj. Kovács Kálmán és Kirsch János támogatásával ilyen eredményt értem el, hiszen a trombitára csak öthar évente kerül sor ezen az erőpróban, így ez volt az utolsó lehetőségem.

Mennyire volt megterhelő a felkészülés?

Nyáron kellett több időt fordítanom erre egy egészen sűrű operaházi évad után. Napi négy-öt órát gyakoroltam,

a versenyprogramot csak a felkészülés végén játszottam el tanárainknak, illetve egyetlen koncertet adtam a műsossal. Szeretek szólóban játszani, ezért – bár nehéz időszak áll mögöttem –, mindvégig motivált tudtam maradni. Már annak is nagyon örültem, hogy a felvételeim alapján meghívást kaptam a müncheni fordulóra, az pedig, hogy döntőbe kerülhettem két másik fiatal trombitással, hihetetlen érzés volt.

Hogyan választottad a hangszered?

Nekem mindig a hangos zeneszerszámok tetszettek! *(Nevet.)* A nagymamám a kőbányai zeneiskolában tanított zongorát, így találtuk meg Bakó Rolandot, akire azóta is a legnagyobb tisztelettel tekintek. Kilencéves voltam, amikor elkezdtem a hangszer tanulást, de nem

voltam biztos az utamban, amíg fel nem vettem a Weiner konzibát, ahol végleg a trombita felé fordultam. Azt hiszem, ebben az időszakban gyakoroltam a legtöbbet, a Zeneakadémián pedig már tudatosan és átgondoltan állítottam be a napi rutint, Kirsch János segítségével. Ezekben az években olyan amatőr együttesekben is játszottam, mint a Die Eber Kapelle, ami jelentősen fejlesztette az állóképességem, a Tutta Forzával pedig jelenleg is élő a kapcsolatom. A trombitához elengedhetetlen a fizikai adottság, ezért nem hallani arról – mint például a zongora esetében –, hogy valaki már ötévesen közönség elé lép. Vannak persze kivételek, Szergej Nakarjakov tizenöt évesen készítette első lemezét.

Milyen arányban van jelen az életedben a szólózás és a zenekari munka?

A kettő egészen más, éppen ezért szeretném, ha mindegyik a mindennapjaim részévé válna. A zenekari játék során egy-két év gyakorlat szükséges ahhoz, hogy egy piano állás fél, vagy egy óra szünet után is a megfelelő módon szólaljon meg. A szólóműfajt tekintve ilyen technikai kihívásról nem beszélhetünk, hiszen a játék folyamatos. Ebben az esetben inkább a repertoárépítésen van a hangsúly, hiszen nem lehet mindig Haydn vagy Hummel trombitaversenyével a színpadra állni. Hozzá kell tennem, hogy az ARD versenyen a kortárs darabok interpretációjáért érdemeltem ki a különdíjat. Jelenleg a piccolo trombita az egyik legnagyobb kedvencem, már több olyan koncertet is adtam, ahol organakísérettel játszottam rajta.

○ Fotó: Damiel Delong

○ KÉSSÉLYÁK GERGELY, KOCSÁR BALÁZS, KÖNYVES-TÓTH MIHÁLY, ÓKOVÁCS SZILVESZTER | Fotó: Nagy Attila

Ahogy említetted, a hangos hangszereket szereted, sosem volt még konfliktusod a gyakorlás során?

Kőbányán kertes házban lakunk, a versenyt megelőző időszakban pedig a szomszédok nagyon jól viselték a napi több órás gyakorlást, nem egyszer örömmel vették a játékom. Nyaralások, kirándulások alkalmával a Balatonon, és Erdélyben is játszottam már a természetben, vagy egyszerűen egy hegy tetején. Amikor baráti társasággal vagyok, előfordul, hogy megkérnek arra, hogy vigyem a hangszerem is. Szerencsésnek mondhatom magam, mert olyan emberekkel vagyok körülveve, akik szeretik a trombita hangját. ○

Célkeresztben

Fotó: Rákossy Péter

„Az év legfontosabb célja, hogy áprilisban játszassunk az Eiffel Műhelyházban” – nyilatkozta Ókovács Szilveszter a 2018. november végén tartott Bokrétaünnepen. „A munka dandárja kész” – tette hozzá ott és akkor Gönczöl Péter, a kivitelező Strabag Kft. ügyvezetője. „Február végétől az Opera munkatársai birtokba veszik a Bánffy-termet és az előcsarnokot, hogy megkezdjék a premier próbafolyamatát” – ezt pedig már Józsa Anka beruházó építész mondta januári találkozásunkkor. Tehát minden szándék egy irányba mutat: a tavaszi előadásokra.

Filip Viktória

Nagy várakozás előzi meg *A kairói lúd, avagy A rászedett vőlegény* szériáját: nemcsak maga a két Mozart-opera-töredék összeillesztése, a produkció létrehozása jelent kihívást, hanem az új tér és akusztikai környezet is. Ez utóbbinak bizonyos szempontból próbája volt a Bokrétaünnep, amelynek fénypontjaként László Boldizsár, a Magyar Állami Operaház egyik Kamaraénekese

a főigazgató zongorakíséretével egy lassan mozgó emelőkosárban énekelte el a *Nessun dorma* kezdetű áriát, miközben egy kötéltre erősítve a bokréta is felkerült a tető legmagasabb pontjára. Az énekhang szépen és erőteljesen zengett a térben, így a hangzásélmény tekintetében biztatóak a kilátások.

A kiváló hangélményt szolgálják majd az egyedi tervezésű és gyártású akusztikai burkolatok is, amiket az Opera szcenikai műhelyei már el is készítettek. Az asztalos- és festőműtér munkatársai még nem állítottak elő ilyen típusú elemeket, de magas szinten megfeleltek az elvárásoknak. Fából, rétegelt lemezből dobozokat, membránokat, diffúzorokat, vakelemeket készítettek, amiket egy külsős cég dukkóz majd, azaz kamrában történő porszórással sötétszürke színárnyalatú

Rekonstrukció

festéket visznek fel, és ekkor tűzvédelmi bevonat is kerül rájuk.

A Bánffy-teremben tehát elkezdődhetett az akusztikai falburkolatok, háttérszerkezet kiépítése, amelyet az épületgépészeti szerelés előzött meg. Elkészült a színpad ún. padlasterébe való két világítási karzat, amihez a teljes színpadtechnika kapcsolódik majd. Ezt egy független vállalkozó fogja biztosítani a közbeszerzési folyamat lezárultával.

De még mielőtt a belépnénk a színházterembe, először a főbejáraton kell besétálnunk. Az előtérbe érve a közönséget kör alaprajzú információs és jegyértékesítő pult, valamint vonatok, és a 2000 m²-es alapterületű, szegecselt tartókkal övezett Előcsarnok lenyűgöző látványa várja majd. A látszóbeton falakba maratott

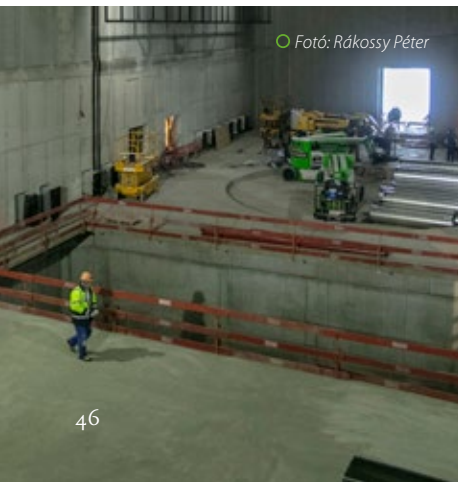
Fotó: Rákossy Péter

Rekonstrukció

feliratok, betűk, logók is feltűnést kelthetnek, hiszen az Eiffel Műhelyháznak az Operához kötődő, attól mégis különböző arculata lesz. Ehhez kapcsolódóan elindult az infografikai tervezés is. Gondolatban érdemes átsétálnunk a teljes épület hosszán, 220 méteren keresztül, mert az északi, hátsó véghomlokzat is tartogat érdekességeket. Ennek a tisztítása ugyanis a végéhez közeledik, elkezdték a lábazatokat szigetelni, vakolni, színezní, a homlokzat tehát lassan kezdi elnyerni végleges formáját. Az egyre szépülő Eiffel-csarnokra az egyik legismertebb amerikai hírcsatorna, a CNN stábjja is kíváncsi volt. Az Operaház korszerűsítéséről és a X. kerületi fejlesztésekről is készítettek anyagokat, amiket nézők milliói láthattak a világ számos pontján az Egyesült Királyságtól Ausztráliáig, Kínától Amerikáig.

Visszatérve Kőbányára: megkezdődött az épület melletti tűzoltó- és belső közlekedési útvonalak kivitelezése. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő elkezdte a hátsó összekötő út kiépítését a B épület mögött, hogy körbejárható legyen az objektum. A jelmeztárnak szánt C épületben kicserélték az összes szarufa véget, mert el voltak korhadva, és készülnek az étkezőkocsi belső térére vonatkozó pontos kiviteli tervek is, amik alapján ismét az Opera szcenikai műhelyei dolgozhatnak majd.

Fotó: Rákossy Péter

Fotó: Rákossy Péter

Folyamatban van a komplexum üzemeltetési koncepciójának kialakítása, ami nagy próbatételt jelent, hiszen ekkora volumenű feladattal még nem kellett megbirkóznia az intézménynek. A munkatársak ezért igyekeznek szakemberek segítségét kérni, és velük együtt kidolgozni ennek a nem mindennapi létesítménynek a működési rendjét. „Gondoljunk csak bele: a legkorszerűbb technológiát kell tudni kezelni egy 29.000 négyzetméteres épületben, amihez még egy 22.000 négyzetméteres park is tartozik. Bár az Operában dolgozókat folyamatosan képezzük, ilyen jellegű és méretű rendszerekkel még egyikük sem foglalkozott. A létszámot is bővíteni kell, hogy fizikailag is megfeleljünk a kihívásoknak” – avat be a részletekbe Józsa Anka.

Újdonság az építők oldalán is bőven akad. „Az Eiffel Műhelyház más jellegű feladatokkal szembesít bennünket, mint amit eddig megszokhattunk. Új technológiával (például pakettfalakkal) dolgozunk, de meg kell őriznünk a műemléki jelleget, ezért több feladatot kézzel kell elvégezniük

a munkásainknak” – mondta Gönczöl Péter a bokrétaünnepen. Ezt az eseményt hagyományosan akkor tartják, amikor az építőipari munkások elérik az épület legmagasabb pontját. Mivel felújítandó csarnok révén ez a pont már eleve megvolt, ezért az az időpont lett kiválasztva, amikor szó szerint – jó minőségű – tető alá tudták hozni az ünnepséget. Ókovács Szilveszter kiemelte, hogy „óriási munka e hatalmas teret felújítani úgy, hogy a műemlékszerkezetet ne terheljük túl. Az Erkel Színház építése után 108 évvel egy opera- és balettelőadásokra alkalmas tér létrehozásához erőfeszítés, hit, türelem és pénz szükségeltetik. 2019-ben belakhatóvá, játszhatóvá válik az épület, áprilistól kezdve fokozatosan bővülő bel- és külsővel. Nagy inspirációt jelentenek az elkészült tervek is, amelyekért köszönet jár.” Marosi Miklós építész, az Eiffel Műhelyház vezető tervezője hozzátette, hogy ezek a tervek szolgálnak alapul ahhoz a munkához, amely során nem szeretnének az Ybl-palotával versenyezni: „Ez egy ipari műemlék, ezért ehhez a millióhoz illő anyagokat szeretnénk a művészet szolgálatába állítani.” ◉

4 ÉV SZÜNET UTÁN...

Magyar Nemzet

A jól temperált Opera

Fotó: Nagy Attila

A felújítás alatt álló Operaház minden stádiumában izgalmas, rejtélyes és egyedülálló látvány, ezért nem csoda, hogy az itthoni és nemzetközi tévéstábok egyaránt szeretnék bejutni az állványok mögé, az ismert szintek alá vagy a soha nem látott részletek mellé. Ezúttal a CNN nézett körül.

Mona Dániel

A rovat legutóbbi cikkében beszámoltunk jónéhány olyan munkálatról, melyek a korábbi mozgalmas változásokkal ellentétben hosszabb ideig tartanak, és talán kevésbé feltűnőek, de egy 135 éves épület felújítása esetében szinte minden munkanem több időt és nagyobb odafigyelést igényel. A Házban jelenleg uralkodó visszafogottabb sürgés-forgás oka az is, hogy az Andrassy úti Ybl-palota megnyitásának határideje megváltozott. A módosítás nagyrészt a felújítás kezdete óta elkészült roncsolásos

feltárások és a további kutatómunka során napvilágra került eredményeken alapszik, egyben az ennek következtében bővülő műszaki tartalmak átütemezésével is járt. Ha ezeket a műszaki tartalombeli változásokat a kiviteli tervekben is lekövetik, a kivitelező is magasabb fokozatra kapcsolhat.

S hogy milyen állapotban láthatta az Operaházat az Opera Café stábjá, amely Rossini halálának 150. évfordulója alkalmából készített műsort? Vagy

mit talált az idelátogató CNN? A pincében lévő helyiségekben például már azon a műgyantázott padlón járhattak az új gépészeti berendezések között, amely végleges felületként rákerült a korábban kialakított aljzatbetonra. Megtekinthették a felújított mintaablakokat is. A rossz, menthetetlen nyílászárók helyett az eredeti darabokhoz megszólalásig hasonlóak készülnek majd. A belsőépítészeti kialakítások is előreléptek, hiszen elkezdődtek a szaniterek, szerelvények és lámpatestek termékelfogadásai.

A nézőtérre belépve még nem látni az új székeket, de a kivitelezésben résztvevők lelki szemei előtt hamarosan megjelennek, hiszen kiírásra került az új nézőtéri székek közbeszerzése. Májusban kerülhet sor a szerződéskötésre; utána elindulhat a mintaszékek

gyártása és azok hosszú és kényes zsúrizási folyamata, hiszen az Opera egyik legfontosabb és mindenki által használt elemei lesznek. Találunk viszont a nézőtérben egy tekintélyes állványt, amely a Lotz-freskó felé nyújtózik. A műalkotás közelebbi vizsgálatát lehetővé tevő építmény a restaurátori szakvéleményhez szükséges: az ikonikus freskó hordószerkezetét roncsolásos vizsgálatnak vetették alá, amely nevével ellentétben nem ad okot aggodalomra – kedvenc festményünk kiállta a próbát.

A színpadtechnika területén történt változások kapcsán Józsa Anka, az Opera beruházó építésze, aki ezúttal is a cikk tartalmának biztosítója, úgy fogalmazott, szavakkal kevésbé kifejezhető, de nagyon-nagyon látványos dolgok folynak a pódium környékén. Mi tagadás, ha azt mondjuk, beszállították helyükre az alsógépészeti berendezéseket, akkor szinte lehetetlen érzékeltetni azt a monumentális mozzanatot,

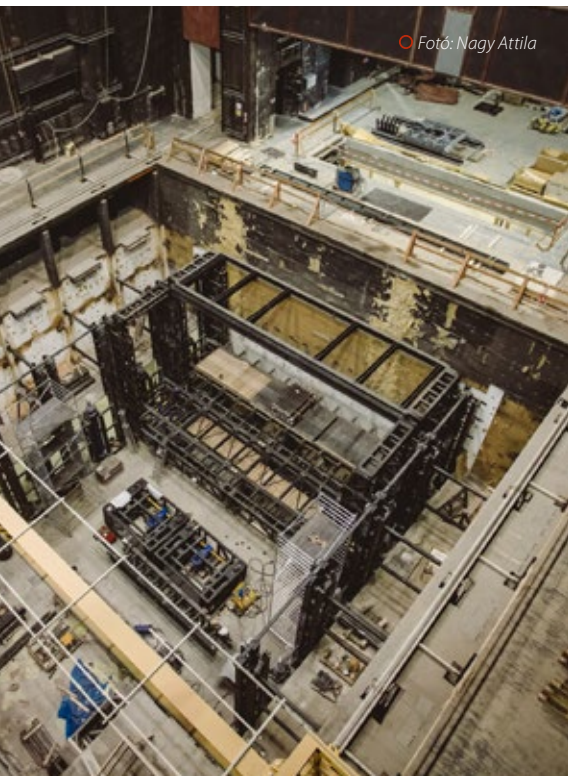

Fotó: Nagy Attila

A zsinórpadlás legfelső szintjén a pont-húzó és az oldalmozgatás gépegységei már várják a próbaüzemet, ahogyan az ezek melletti, az egyes gépekhez tartozó vezérlőszekrények is. Ezekben található a frekvenciaváltó és a kommunikációs egység, ami a színpadtechnikai vezérlő szoftverrel „beszélget” majd.

Megérkeztek a zenekari árok süllyedőinek motorjai, és meghozták a süllyedő pódiumok cikkelyeit is, amelyeket ott, a helyszínen raktak össze, és a hajnali órákban érkező, túlméretes rakományként szállították őket Lengyelországból a Lázár utcai díszletkapuig. Elbontották a zenekari árok fölötti nejlondobozolást, a helyére több tonna teherbírású darut építettek, hogy ezzel szállítsák a további új, technológiai elemeket.

A leendő produkciónak szíve és egyéb fontos szervei tehát már a helyükön, és ha nemsokára életre kel ez a teremtmény, még nagyobb lelkesedéssel jár majd csodájára a nagyvilág. ○

Fotó: Nagy Attila

ahogy a mindennapi előadások szószerinti motorjai jönnek-mennek egy végeláthatatlan, mély lyukban... A színpadtechnikai vállalkozó tartja az ütemtervet, ehhez mérten kerültek beépítésre a hidraulika-szivattyúk. A színpadtér legalsó szintjéből nyílnak azok a gépházak, ahova már bekerült az a hidraulikus hűtőrendszer, ami az olajat hűti vissza, hogy ne forrjon föl. Elkészült már a hatodik utca süllyedőjének vázszerkezete is, és alatta az alsó pódium. A színpadtérben, a legalsó szinten állnak a hidraulikus mozgást biztosító hengerek, amelyek drótkötéllal, áttétellel emelik az utcákat. Emellett láthatók az ún. sherapid láncok, amik az alsó és felső platórészeket mozgatják.

Fotó: Nagy Attila

Beszél majd az **utókor**

– Gyógyulás az Operában

Mindannyian hallottunk már a színpad csodás gyógyító erejéről, azaz amíg fent van a függöny és a művészek játszanak, minden bajuk egy csapásra elmúlik: a fájós láb nem sajog tovább, a köhögőrohamok megszűnnek, sőt még a dadogás is abbamarad egy időre. De mit szól ehhez az orvostudomány? *Várhegyi András*

Egy színház mindig különleges helynek számít a kívülállók számára, ahol minden egy kissé másképp működik, mint az megszokott. Ahhoz, hogy egy akkora intézményben, mint a Magyar Állami Operaház, zökkenőmentesen folyhasson a munka, gondosan kialakított belső mechanizmusokra és az egyes munkakörök közötti hatékony együttműködésre van szükség. Az egyik ilyen terület a foglalkozás-egészségügyi osztály, amely a dolgozók számára biztosít állandó orvosi szolgáltatást.

Az osztály vezetője, dr. Manninger Péter a 2012/2013-as évadban, a korábbi üzemorvos nyugdíjba vonulásakor szerződött az Operához, Ókovács Szilveszter főigazgató hívására. „A Semmelweis Orvostudományi Egyetemen végeztem, majd a körzetorvosi, mai nevén házi orvosi szakirányon tanultam tovább, és a szakvizsgát követően a Szent János Kórházban helyezkedtem el, ahol üzemorvosi ismeretekre is szert tettem, majd ebből is sikeresen szakvizsgáztam.” A szakember szerint e két terület között nagy az átfedés, a leghatékonyabban pedig akkor működhet az osztály, ha a feladatot ellátó orvos mindkét szakterület vizsgájával és engedélyeivel rendelkezik. „Vannak persze olyan esetek, amiknél kettéválik a két terület, és ha akarunk, sem vagyunk képesek segíteni. Hétköznapi eseteknél, mint például egy megfázás, mi

is tudunk intézkedni, van receptírási jogosultságunk, komolyabb betegségek esetén viszont szakorvosi vizsgálatot kell kezdeményeznünk.”

A Házban dolgozók a szakember szerint jól ismerik ezt a szisztémát, és jó érdeklődéssel veszik igénybe a megfelelő ellátásokat, amelyekben az egészségügyi dolgozók készséggel állnak rendelkezésükre. A foglalkozás-egészségügyi feladatköre szerteágazó, az elsődleges funkció azonban egyértelműen a munkaidőben történő üzemorvosi ügyelet biztosítása, amit Dr. Manninger Péter egy orvosi asszisztenssel, Fejes-Luczás Rita Mártával lát el. Orvosi ügyelet természetesen az előadások idején is rendelkezésre áll, amely döntően esti és hétvégi tevékenységet jelent. Ehhez a foglalkozás-egészségügyi osztály elsősorban a szervezéssel és szakmai felügyelettel járul hozzá, ám mint az osztályvezető megjegyzi, kiváló orvosokkal dolgoznak együtt, akikben maximálisan megbíznak.

„Amikor az intézményhez kerültem, ki kellett alakítanom az ideillő, egyedi metódusokat, itt ugyanis nem használhatók azok a sémák, amelyek a korábbi munkahelyeimen beváltak. Szerencsére elég jól ismerem az egyedi működésű, zárt belső rendszerű világok mechanizmusát, mivel korábban a Váci Fegyház és Börtön egészségügyi osztályvezetőjeként, majd a Magyar

Távirati Iroda üzemorvosaként alkalmam nyílt meg tapasztalni az átlagemberek számára ismeretlen, speciális közegek működését.”

Az üzemorvos reszortja a munkaköri alkalmassági vizsgálatok elvégzése is. „A tevékenységtől függ, mit figyelünk egy-egy ilyen alkalom során. A színpad építésével kapcsolatos álláshelyek esetében például elvárás, hogy azok között a díszletépítők között, akik a magasban dolgoznak, ne legyenek epileptikus betegek, hiszen még a gyógyszeres kezelés mellett is előfordulhat, hogy valamilyen okból rohamuk lesz, és féltő, hogy lezuhannának.” A kiszolgáló személyzet mellett a művészekkel is rendszeresen találkoznak. „Olyan szakmai döntéseket, mint például egy énekes hangi megítélése, természetesen nem feladatunk meghozni, így aztán nem is énekeltejük őket, mi csak az egészségügyi aspektusokat vizsgáljuk.” Még bonyolultabb a helyzet a balettművészek esetében. „Az Operában dolgozó táncosok olyanok, mint a profi sportolók, irtatlan testi teljesítményt nyújtanak nap mint nap, így náluk még komolyabb fizikai alkalmassági vizsgálatot alkalmazunk, ami kiterjed a szív- és érrendszerre, valamint a légzőrendszerre, illetve megvizsgáljuk, nincs-e valami olyan ízületi panasz, ami extra kockázatot jelenthet. Ezeknek a kiszűrése a mi feladatunk, ennek megfelelően adunk ki engedélyt. Az már

○ FEJES-LUCZÁS RITA ESKÜVŐJE AZ ERKEL SZÍNHÁZ BERNÁTH BÜFÉJÉBEN
Fotó: dr. Kissik Imre

a balettigazgató szakmai döntésétől függ, hogy ezután milyen feladatra osztja be a táncművészt.”

Az orvosi szolgálat kötelességei közé tartozik a munkavégzés egészségkárosító hatásainak vizsgálata, valamint a munkahelyi veszélyforrások feltárása. „Nagyon konstruktív az együttműködésünk az Opera munkavédelmi osztályával. A *Kádár utolsó beszéde* című előadás-sorozat kapcsán például komoly egyeztetések voltak a mi bevonásunkkal annak érdekében, hogy minden esetleges balesetet elkerüljünk, ugyanis a produkciót különleges helyszínen, a nézőtér alatt játszottuk.”

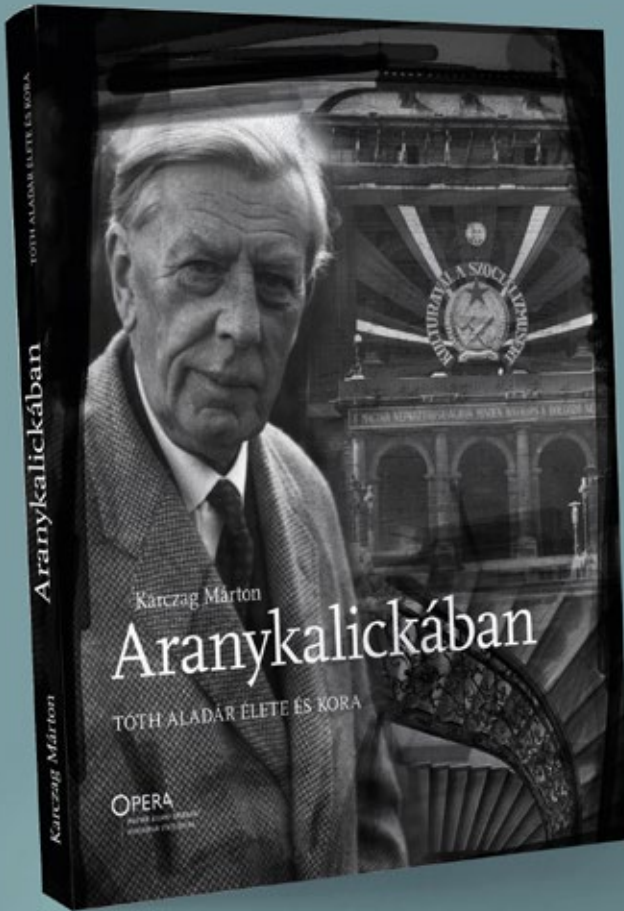
Persze, nemcsak a Ház falain belül viselik gondját a dolgozóknak: egészségügyi stáb kíséri a társulatot a vendégjátékokra. „A távoli turnékra minden alkalommal orvos is utazik a csapattal, különösen az olyan, speciális helyzetet teremtő utazásokra, mint egy

japán vagy kínai turné, ahol az ázsiai egészségügy és az ottani szemlélet jelentősen különbözik az európai orvoslástól. A közelebbi helyszínekre, amilyen a *Kárpát-Haza Operatúra* vagy a *V4 Operaturné* volt, orvosi asszisztencia szokta kísérni a társulatot.” Az orvosi jelenlét fontosságát egyik alkalommal maga az élet igazolta: „Egy japán turné során történt, hogy az egyik prominens résztvevő egyre inkább rosszul érezte magát, mígnem kiderült, hogy gyomorvérése van. Ennek a gyors felismerése, a szakszerű ellátás, majd a hazaúton történő gondos odafigyelés szakmailag fontos helytállás volt.”

Természetesen a tavalyi, nagyszabású, New York-i turné esetén is biztosítottak egészségügyi felügyeletet. „Attól nem tartott senki, hogy az Egyesült Államokban ne lenne elérhető megfelelő orvosi ellátás, viszont komoly létszámban utaztunk ki, hosszabb időre, ami megkövetelte, hogy legyen kint saját orvos is.” Az együtt töltött idő

közelebb hozza az egészségügyi csapatot a Ház többi dolgozójához, a személyes kapcsolat és a bizalom pedig elengedhetetlen ennél a munkakörnél. Dr. Manninger Péter is több szállal kötődik az intézményhez, rendszeresen részt vesz az olyan közösségi eseményeken, mint például a maratoni váltófutás, de az opera és a balett műfaját is egyre jobban megkedvelte. „Korábban az átlagember szintjén jártam az Operába, azonban amióta itt dolgozom, egészen más lett a kötődésem mind az előadásokhoz, mind az abban szereplő művészekhez.”

Nem csoda, ha elhivatott orvosként minden tőle telhetőt megtesz a produkciók zökkenőmentes lebonyolításáért. Az egyik ügyelet során különös eset játszódott le a színpadon. „Javában ment az előadás, amikor az egyik énekes egyszer csak rosszul lett, és szó szerint elvágódott a színen. A mellette tartózkodó kollégák ügyesen, nem túl észrevehető módon kiségtették a takarásba, ahol sikerült magához téríteni. Ezután a saját jeleneteinél visszatért a színpadra énekelni, amit tökéletesen megoldott, de közben a többieknek kellett instruálni őt, mert azt sem tudta, milyen darabban van. A szünetben lejutott orvosi segítségért, az előadás után pedig mentővel kórházba küldtük a baleseti sebészetre, ahol órákkal később tért csak vissza a tényleges tudata, és egyáltalán nem emlékezett rá, mi történt vele.” Ezek után joggal merül fel a kérdés: hogyan tudta hibátlanul elénekelni a szólómát az énekes, miközben tudatkiesése volt? Valóban létezik a színpad gyógyító ereje? A szakember szerint valami biztos van, ami ilyen hatással van a szereplőkre – ebben a csodában pedig szerencsére mi, nézők is osztohatunk estéről estére, ha ellátogatunk valamelyik előadásra. ○

Könyv készül

Tóth Aladár munkásságáról

A tavaszi hónapokban, a Magyar Állami Operaház gondozásában lát napvilágot az a könyv, amely Tóth Aladár (1898–1968) zenekritikus és igazgató életművével kapcsolatos több mint másfél év kutatásainak eredményeképp jött létre. Az *Aranykalickában – Tóth Aladár élete és kora* című kötet szerzője Karczag Márton, a színház főemléktárosa, aki korábban Fricsay Ferenc, Sergio Failoni és Radnai Miklós életrajzát is elkészítette.

A készülő könyv előszavában így vall Maria Reichardt, azaz Tóth Mari, az esztéta Marburgban élő lánya: „Egy életrajz megírása nehéz feladat. A szerző nem engedheti szabadjára fantáziáját, képzeletét, hanem nagy önfegyelemmel a tényekre kell szorítkoznia: iratokra, fényképekre, levelezésekre, feljegyzésekre, emléktárgyakra. De mi történik akkor, ha éppen ezek az alappillérek hiányoznak? Apám, Tóth Aladár gazdag hagyatékát özvegye, Fischer Annie gondosan óvta és őrizte. Az ő halála után azonban mindkettőjük hagyatéka avatatlan kezekbe került és pótolhatatlanul nyoma veszett.

Apám élete és kritikai munkássága nyomon követhető, de Székesfehérvárott és Budapesten eltöltött gyerekkora és fiatal éveim mintha nem is lettek volna. Ezt felkutatni, iskolák évkönyveiben keresni, vidéki, rég nem létező színházak és színtársulatok poros aktáit végigböngészni, egyetemem beiratkozási listáját tanulmányozni – mindezt e könyv írójának kellett elvégeznie. Ugyanez áll Apám Svédországban töltött éveire. Ennyi esztendő után nehéz volt svéd hatóságok és kultúrintézmények levéltárában nyomokra lelni. Éppen ellentétes a helyzet Apám operaigazgatói éveivel. Ülések

és megbeszélések jegyzőkönyvei, hivatalos levelezés minisztériumokkal és művészekkel, kritikák; az Operában számos dolog megmaradt. A túlzott anyagbőség miatt a szerzőnek ésszerű válogatást kellett és sikerült létrehoznia. Ez a része a könyvnek részletesen magában foglalja az Operaház és a zenei élet sorsát az akkori politikai körülmények között. Operabarátoknak szinte elengedhetetlen olvasmány.” ◻

○ HOFFMANN MESÉI, 1975 - HÁZY ERZSÉBET, KÖVECSES BÉLA | Forrás: Operaház Archivuma

Száz éve született Kövecses Béla

Január 1-jén múlt kerek száz esztendeje, hogy Kövecses Béla, a világháború utáni hazai operajátszás egyik legtöbbet foglalkoztatott tenoristája megszületett. A kerek évforduló alkalmából a tervek szerint 2019-ben emléktábla kerül a művész egykori lakóházára. Alakját a művész lánya, Kövecses Klára segítségével idézzük meg.

Karczag Márton

Az Opera Magazin olvasói közül bizonyára még sokan emlékeznek Kövecses Bélára, ám az életéről valójában igen keveset lehet tudni, a Magyar Színházművészeti Lexikonban pusztán rövid szócikket kapott, Várnai Péter 1974-es Operalexikonjából pedig érthetetlen okokból kimaradt a neve. Hogyan jutott el a tenorista az Operaház színpadáig?

Édesapám budai tisztviselőcsaládban született és már kiskorában hegedülni tanult. Igazi szenvedélye azonban az énekhang volt, állítólag az asztal alatt hallgatta a detektoros rádiót, és a

kedvence már ekkor is egy tenorista, Beniamino Gigli volt. Énektanulásról azonban szó sem lehetett, legszebb éveit vágta félbe a II. világháború. Huszonnégy évesen kellett bevonulnia, Erdélyben harcolt, zászlósként. Egy orosz golyó keresztüllőtte a karját, amit később tökéletesen tudott használni, de a heg egész életére megmaradt. Szovjet fogságba kerülve a tábori orvos le akarta vágni a roncsolt kezét, de édesapám nem engedte, akkor és ott teljesen lehetetlen volt az érve: fél karral hogyan lehetne operaénekes? Nyilvánosan fogolytársai előtt lépett

○ PILLANGÓKISASSZONY, 1954 | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ LAKMÉ, 1952 | Forrás: Operaház Emlégyűjteménye

fel először, s szerencsére elég gyorsan haza is került, majd felkereste Jámbor Lászlót. Édesapám az Operaház népszerű baritonjától kapta az első hivatalos énekóráit, és 1946 őszén a színház tagja lett.

Kövecses Bélát Tóth Aladár szerdette, első feladata az *Aida* Hírhozója volt, s már az első évadjában hat szerepet kapott. A legendás igazgató gondosan építette fel a kezdő művész karrierjét, az első főszerepét, a *Gianni Schicchi* Rinuccióját 1949 tavaszán bízta rá.

Édesapám gyakran emlegette az 1947-es római nyarat, amikor néhány pályakezdő kollégájával együtt több héten keresztül Manfredi Polverosinál tanulhatott. Amikor Tóth Aladár meglátogatta őket, nem győzött csodálkozni, mert valóban az énekórákra jártak, ahelyett, hogy az örök városban csavarognának. A direktor igazán vigyázott

a művészeire, édesapám például a nagyobb feladatait – mint a *Szöktetés a szerájból* Pedrillója, a *Bánk bán* Ottója vagy a *Pillangókisasszony* Pinkertonja – a Gördülő Opera tájéloadásain énekelte először.

Emlékszik az első operaházi élményére?

Szüleimnek egyetlen gyermeke vagyok, édesapám pedig fiút várt, így meglehetősen vagány nevelésben részesültem mellette. Hároméves lehettem, amikor elvittek a *Lakméra*, ami ugye nem egy vidám darab. Teljesen átéltem az előadást és sírtam amikor édesapámat megkéselték, aztán a tapsrendnél a mellettünk ülők nagy derűségére így kiáltottam fel: „Hát mégis él!” Igen gyorsan színházi gyerek lettem, nemcsak a színpalak mögül, vagy a tűzoltó fülkéből nézhettem az előadásokat, olyan művészek karjaiban, mint Orosz Júlia, hanem öt-hat évesen elkezdhettem statisztálni, természetesen elsősorban azokban a darabokban, melyekben édesapám fellépett, a *János vitéz*ben, a *Farsangi lakodalomban* és *Az eladott menyasszonyban*. Nagyon szerettem volna eljátszani Cso-cso-szán fiacskáját is, de azt édesapám nem engedte, mondván enélkül is elég megrázó számára a III. felvonás.

Milyen volt Kövecses Béla otthon?

Szabadidejét általában családi körben vagy régi barátai társaságában töltötte. Zárkózott ember volt, de a pályája iránti elhivatottsága, kedves, intrikamentes természete miatt mindenki szerette. Ének mestere dr. Sipos Jenő volt, szerepeit először otthon, a zongora

mellett tanulta. Országos ismertségre a Rádióban énekelt számos operett-szereppel tett szert, de gyakran hívták Ausztriába és az NSZK-ba is operettesekre. Emlékszem, milyen sok rajongói levelet kapott, amiket dedikált fotókkal viszonzott. Ezeket ő maga hívta elő, én meg gyakran csatlakoztam hozzá. Nagyon szeretett balatoni telkünkön kertészkedni, legbüszkébb a magyar fajtából gondosan válogatott szőlőjére volt.

25. operaházi jubileumán Rodolfót énekelte, 1975-ben érdemes művész lett. Bár még több főszerepet megformált, az utolsó években inkább kis feladatokat kapott, így fájó szívvel, de a jubileumi előadás után néhány évvel nyugdíjba vonult. Ezután a főszerepet rajongva szeretett Gergely unokája töltötte be életében. ○

○ KÖVECSES BÉLA KISLÁNYÁVAL, KLÁRÁVAL A JÁNOS VITÉZBEN
Forrás: Operaház Emlégyűjteménye

Turnék anno

◉ AZ OPERAHÁZI TÁRSULAT TAGJAINAK CSOPORTKÉPE A NÜRNBERGI SZÍNHÁZ SZÍNPADÁN, A TURANDOT DÍSZLETÉBEN, 1929 | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

Mint az köztudott, az Opera társulata az idei évadban bejárta a fél világot: Székelyföld, Beregszász, Zágráb, Brno, Varsó, Pozsony, Prága, Saaremaa szigete és persze New York volt a fő úticél. A külhoni szereplések azonban nem újkeletű kihívások az énekművészek és a muzikusok életében.

Filip Viktória

Az Opera társulatának első külföldi vendégjátékára 1929 februárjában a bajor-magyar kapcsolatok erősítését szolgáló Magyar Héten került sor Nürnbergben. Ahogy a Magyar Királyi Operaház igazgatója, Radnai Miklós fogalmazta meg ünnepi beszédében: „Ritkán kínálkozik ilyen alkalom, amikor a minket összekötő barátságot és hűséges szövetséget a zene és ének nemes művészetével is elmélyíthetjük.” Az eseménysor egy nagyszabású kiállítás-megnyitóval vette kezdetét, ahol magyar festményeket és plasztikai műveket láthattak az érdeklődők. Még aznap a régi városi színházban a Nemzeti Színház művészei Herczeg Ferenc *Bizánc* című drámáját adták elő. Másnap

koszorúzás következett, február 26-án pedig Poldini Ede *Farsangi lakodalom* című vígoperájával mutatkozott be a dalszínház. A Magyar Távirati Iroda beszámolója szerint a fellépés teltház előtt zajlott, a közönség „fokozódó tetszéssel kísérte az előadást és sűrű tetszésnyilvánítással, tapssal ünnepelte a szereplőket, akik képességeik legjavát mutatták be. Berg Ottó igen ügyesen vezette a zenekart, kiváló precizitással szerepelt a kórus. Minden egyes felvonás után zúgó taps köszöntötte a művészeket.” 27-én Puccini *Turandot* című operáját adta elő a magyar társulat, az előadást Rékai Nándor vezényelte. A szünni nem akaró tetszésnyilvánítás után a vendégművészek két óriási,

piros-fehér-zöld szalaggal átkötött, aranyozott babérlevelekkel díszített babérkoszorút, és hóvirágcsokrokat kaptak. 28-án a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara aranyozta be a nürnbergi estét, koncertjük műsorán Dohnányi Ernő vezénylete alatt Bartók, Kodály, Dohnányi és Brahms művei, valamint két ráadászám, köztük Berlioz *Rákóczi-indulója* is szerepelt.

A Magyar Hét nem maradt visszhangtalan: Budapesten utcanevek változtak, Nürnbergben pedig a repertoár. Itthon ugyanis a barátság jegyében az Ilka-utcát Nürnbergi-utcának, míg az István-útnak a Hermina út és Hungária út közötti szakaszát Ajtósi Dürer sornak nevezte el a Közmunkatanács. A nürnbergi társulat pedig március elején bemutatta Dohnányi Ernő *A tenor* című operáját, amelyről a német sajtó elismeréssel nyilatkozott.

○ VERA ILONA, BORDY BELLA, SZALAY KAROLA, OTTRUBAY MELINDA A BAYREUTHI PÁLYAUDVARON, 1936
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA DOHNÁNYI ERNŐVEL, 1929, NÜRNBERG | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

Az énekeseket a balett-táncosok követték a vendégjátékok kacskaringós ösvényein. Az 1936-os bayreuthi Liszt Ferenc Emlékhéten az Operaház balettagyüttese a frissen felújított, barokk stílusú Markgräfliches Opernhausban lépett fel, két, Liszt-művekre koreografált balettel, a *Pesti karnevállal* és a *Magyar ábrándokkal*. A vendégjáték igazi szenzációja Liszt *Szent Erzsébet legendájának* szcenírozott előadása volt a Ludwig Siebert csarnokban, amihez Oláh Gusztáv új, vetített díszletet tervezett. S hogy merre vezettek tovább a művészek útjai? Következő számunkból kiderül! ○

○ A BOLYGÓ HOLLANDI - SÜMEGI ESZTER, KÁLMÁNDY MIHÁLY, BALATONI ÉVA,
AZ OPERA ÉNEKKARA ÉS ZENEKARA | Fotó: Csibi Szilvia

A *New York Magazine* kulturális oldala, a *Vulture* válogatása szerint a Magyar Állami Operaház tavalyi New York-i turnéján szereplő *Sába királynőjének* előadása bekerült az év tíz legjobb klasszikus zenei produkciója közé. Goldmark operája Budapesten is elhangzott, koncertszerű változatban, az *Opera a Műpában* sorozatban Szennai Kálmán vezényletével, a Kesselyák Gergely-dirigálta *A bolygó hollandi* és a Kocsár Balázs irányításával megszólaló *Simon Boccanegra* mellett.

Vendégségben a Duna partján

○ SIMON BOCCANEGRA - BAKONYI MARCELL, KELEMEN ZOLTÁN,
ALBERTO GAZALE, MIKSCH ADRIENN | Fotó: Berecz Valtér

„Az [Simon Boccanegra] előadás legbiztosabb pontja Kelemen Zoltán Paolója volt, s érdekes módon az ő hangja jött át legátütöbben a »hangfüggöny« mögül. Kelemen nem bonyolította túl a figurát, hozta a szimpla negatív alakot, amilyen »Jago kistésvéré« és pontosan annyira, ahogyan ezt Verdi elképzelhette. Miksch Adrienn utolsó pillanatban történő beugrása és helyállása egy hat éve (máshol) énekelt szerepében feltétlenül dicséretet és köszönetet érdemel. (...) Határozottan ígéretesnek mutatkozott Gabriele Adorno szerepében Brickner Szabolcs. (...) A figura éthoszáát határozottan tudta megjeleníteni, mind erőben, mind színben kifejezetten hatásosnak mutatkozott.

Visszatekintő

Verdi mesterművének csúcspontjai. (...) Fiasco szerepében Szabó Bálint sötét, zengő basszusa az »Il lacerato spirito«-tól kezdve szépen szól, és messzemenően megérdemli a »Verdi-basszus« jelzót. A másik kellemes meglepetés, a fiatal magyar tenor, Brickner Szabolcs friss és spontán Gabriele Adornója: a voce nem kiemelkedően erős, de nagyon ügyesen projektálja, a frazeálása pedig kiváló muzikalitásra vall. (...) A Paolo Albanit megformáló Kelemen Zoltán is nagyszerű, intelligens hang és ritka színpadi jelenlét jellemzi, amellyel a szerepet – erősebben, mint valaha – az *Otello* Jágójához közelíti. A Magyar Állami Operaház kifogástalan Zenekarát a karmester, Kocsár Balázs a magabiztosság és szenvedély lelkesítő ötvözetével irányítja. A vonósok beleolvadnak a legérethibb hangzásokba, és a Magyar Állami Operaház Énekkara is első osztályúnak bizonyul."

(Emmanuel Andrieu, Opera Online)

○ SÁBA KIRÁLYNŐJE - ZAVAROS ESZTER, GÁL ERIKA | Fotó: Berecz Valter

○ SÁBA KIRÁLYNŐJE - BAKONYI ANIKÓ, KELEMEN ZOLTÁN | Fotó: Berecz Valter

„A címszereplő olasz bariton, Alberto Gazale előadásában nem találunk hibát: erős kisugárzással bír, duettje Ameliával (akiben lányát, Mariát ismeri fel), valamint időse ellenfelével, Fiescóval, és természetesen a dózse haláltusája

A dallamíveket nemes formálással mutatta be. (...) Kocsár Balázst legalább húsz éve hallottam (még Debrecenben) először Boccanegrát vezényelni. Az eltelt idő alatt az opera egyértelműen a sajátjává vált, érezhetően neki is szívügye a darab." (zéta, Café Momus.hu)

○ A BOLYGÓ HOLLANDI - LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, SÜMEGI ESZTER | Fotó: Csíbi Szilvia

○ A BOLYGÓ HOLLANDI - KÁLMÁNDY MIHÁLY | Fotó: Csíbi Szilvia

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Köszönöm az élményt! Kiváló [A bolygó hollandi] előadást láthattunk."

(Czibulya Szilvia)

„Voltam, láttam, nagyon jó [A bolygó hollandi] produkció volt!"

(Kiss Zsuzsanna)

„Hatalmas gratuláció!"

(Bakcsi Dániel)

○ AZ OPERA ÉNEKKARA ÉS ZENEKARA | Fotó: Berecz Valter

Visszatekintő

Bánk bán Keleten

○ A TEGUI OPERAHÁZ ÉNEKKARA ÉS ZENEKARA,
VEZÉNYEL DÉNES ISTVÁN | Fotó: Tegui Opera

Nemzeti operánk nem csak a Beregszászi Arénába és a New York-i David H. Koch Színházba, hanem Dél-Koreába is eljutott az idei évadban. A Tegui Operaházban létrejött koncertszerű előadás érdekessége, hogy Erkel remekét a budapesti intézmény szólistái, zenekarának és énekkarának szólamvezetői, valamint Dénes István karmester betanításával a helyi művészek adták elő, magyar szólisták közreműködésével. A januári, nagy sikerű bemutatkozás a Koreai Köztársaság és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatfelvétel 30. évfordulójához kapcsolódó jubileumi év nyitóprogramja volt, a koreai társulat pedig tavasszal viszonzza a látogatást.

○ RÓSER ORSOLYA HAJNALKA, KOMLÓSI ILDIKÓ,
A TEGUI OPERAHÁZ ÉNEKKARA ÉS ZENEKARA,
VEZÉNYEL DÉNES ISTVÁN | Fotó: Tegui Opera

○ LÁSZLÓ BOLDIZSÁR | Fotó: Tegui Opera

REZSNYÁK RÓBERT | Fotó: Tegui Opera

RÓSER ORSÓYA HAJNALKA, SZAPPANOS TIBOR | Fotó: Tegui Opera

SÁNDOR CSABA | Fotó: Tegui Opera

Visszatekintő

KOMLÓSI ILDIKÓ | Fotó: Tegui Opera

Csak Operai forrásból

Turandot Debrecenben, Szolnokon, Székesfehérváron, Szombathelyen, **Tosca** Békéscsabán, Nagykanizsán, Zalaegerszegen, Szekszárdon, Sopronban, Veszprémben, Nyíregyházán, Egerben, **Klasszikus és modern balett-est** Zalaegerszegen, Veszprémben, Kaposváron, **Szimfonikus est** Egerben, Salgótarjánban, Nyíregyházán és Tatabányán. Ez a mérlege a novemberi, decemberi és januári **Operát az Operából!** sorozatnak. Ha még hozzátesszük, hogy közel harminc év után először csendült fel teljes opera Békéscsabán, és hatvanöt év után tartottak ismét operaelőadást Nagykanizsán, teljes lehet az öröm.

○ SZIMFONIKUS EST, TATABÁNYA | Fotó: Rákossy Péter

○ KÁLMÁNDY MIHÁLY - TOSCA, VESZPRÉM | Fotó: Rákossy Péter

○ TOSCA, VESZPRÉM | Fotó: Rákossy Péter

○ POPOVA ALESZJA, KEKALO IURII -
BALETT-EST, SPARTACUS PAS DE DEUX,
VESZPRÉM | Fotó: Nagy Attila

○ AZ OPERAHÁZ GYERMEKKARA -
TOSCA, VESZPRÉM | Fotó: Rákossy Péter

○ DÉNES ISTVÁN ÉS AZ OPERA ZENEKARA -
SZIMFONIKUS EST, TATABÁNYA | Fotó: Rákossy Péter

○ ROST ANDREA, KÁLMÁNDY MIHÁLY -
TOSCA, VESZPRÉM | Fotó: Rákossy Péter

○ KISS-B. ATILLA, KOVÁCS ISTVÁN - TOSCA, VESZPRÉM | Fotó: Rákossy Péter

○ KEKALO IURII, FELMÉRY LILI - BALETT-EST, TROIS GNOSSIENNES,
VESZPRÉM | Fotó: Nagy Attila

○ VESZPRÉM - PETŐFI SÁNDOR SZÍNHÁZ | Fotó: Nagy Attila

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Külön köszönet, hogy Sopronban is láthattuk [a Toscát], felejthetetlen volt, Scarpia pedig fantasztikus!”

(Farkas Éva)

„Csodálatos előadás volt, gratulálunk! Köszönjük a művészeknek, és mindenkinek, aki lehetővé tette, hogy részünk legyen a felejthetetlen élményben!”

(Szókáné Szkárosi Margit)

„Ezer köszönet érte! Rálik Szilvia csodás Tosca volt, Kálmándy Mihály nem kevésbé jó Scarpia.”

(Schey Eta)

„Köszönjük a fantasztikus előadást, szívből gratulálunk a művészeknek, és minden résztvevőnek, szervezőnek!”

(Vadnay Zsuzsanna)

„Öröm volt szívnek és léleknek ez az igazán élvezetes előadás!”

(Paul Éva)

Pénz vagy élet?

○ BAKONYI MARCELL, KRISTOFORI FERENC, REZSNYÁK RÓBERT, BALCZÓ PÉTER, KISS TIVADAR,
UJVÁRI GERGELY, CSEH ANTAL, FLORIN ESTEFAN | Fotó: Csibi Szilvia

Legyen szó aranyásókról vagy bevándorlókról, kocsmatulajdonosról vagy özvegyasszonyról, a 19. vagy a 21. századról, az emberek ugyanazokkal a problémákkal küszködnek. Vagy mégsem? Lássuk, hogyan vélekednek minderről A Nyugat lánya kapcsán a kritikusok!

„A fiatal orosz rendező, Vasily Barkhatov már az első felvonásban meggyőzőt alkotott, a mára az időbeli távolság miatt kissé romantikus színben feltűnő aranyláz helyett a jelenkori munkaerő-vándorlás közegébe helyezte a darab cselekményét, hűsbavágóan életszerűvé és elképzelhetővé téve a jobb élet reményében hazájukat elhagyó, de az ígért földje helyett csak kemény munkát és sokszor embertelen körülményeket találó férfiak történetét. (...) A helyes alapfeltevés még nem lenne elég, sok múlik azon is, hogyan tudja azt a rendező a gyakorlatban is megvalósítani. Ezen a téren ismét igen elégedettek lehettünk, rendkívül részletgazdag színreállítást láthattunk, ahol minden apróságnak jelentősége volt.

(...) Hasonlóan kidolgozottak a karakterek is, és ami ritkaságnak számít: a létrehozott figurák, a jelmezek és a cselekvések mind illeszkednek az őket megformáló énekesek habitusához, színpadi alkatához. (...) Szegedi Csaba kiváló formában volt, (...) megformálásában a sheriff csak úgy sistergett a benne rejlő indulatoktól, érzelmektől. Úgy tűnik, a Rance-hez hasonló karakterek közel állnak az énekeshez, nem először mutatja meg hasonló figurában erős színpadi jelenlétét. (...) Rálik Szilvia az Opera Jolly Jokere, a legváltozatosabb feladatokra lehet betevni. (...) A Magyar Állami Operaház Zenekarát és Énekkarát Kocsár Balázs vezényelte, a premieren elismerésre méltó precizitással.”
(Kondor Kata, Opera-Világ.net)

○ RÁLIK SZILVIA, BONCSÉR GERGELY | Fotó: Rákossy Péter

„Hangsúllyal emelném ki Kiss András (José) jelenetét, s igen hatásosan jutottak el a publikumhoz Gábor Géza (Jim), Káldi Kiss András (Wallace) és Kőrösi András (Billy) megszólalásai is. A közp szereplők közül Cseh Antal a tőle megszokott színpadérzékenységgel jelenítette meg a finom lelkű Sonora szimpatikus személyiségét. (...) Telitalálatnak éreztem Balczó Péter alakítását Nick szerepében. Azt hiszem, ez az ő igazi szerepköre. (...) Semmi vokális akadályt nem jelent a szólam fortissimóinak megszólaltatása Rálik Szilvia részére. (...) Az előadás nagy meglepetése (számomra) Boncsér Gergely Ramerreze lett. Boncsér meglepő könnyedséggel győzi a szólam nehézségeit, de még ennél is meglepőbb, hogy a finomságok is ritkán hallott kidolgozottsággal szólaltak meg. Színpadi megjelenése elsősorban hatásos. (...) Florin Estefan biztosan hozza a román énekiskola klasszikus jó hagyományait, az erőlködésmentes hangadást, a nemes formálást, a kiegyenlített hangszint. (...) Korrekt módon, a szükséges árnyalások megjelenítésével hatásosan szól a férfikar (karigazgató: Csiki Gábor).”

(zéta, Café Momus.hu)

„A mostani előadás rendezője, a harmincöt éves orosz Vasily Barkhatov már rendezett a legnevesebb orosz operaházakban: a moszkvai Nagyszínházban (Bolsoj) és a szentpétervári Mariinszkijben is. (...) A második felvonásban kifejezetten hatásosan sikerült a rendezés: Minnie elegáns polgári otthonában bomlott ki a szerelmi melódráma. Másról is meglepően jól működött egy-két rendezői ötlet. (...) A sok-sok mellékszereplő közül két, alaposabban megformált karaktert emelnék ki. Balczó Péter a pultos, Nick szólamát, Kiss András pedig a mesztic – félig indián, félig európai – José Castro szerepét énekelte; mindketten emlékezetes alakítással szolgáltak. Az Opera Zenekarát Kocsár Balázs vezényelte, a fúvósok hatásosan és szépen játszottak.”

(Merényi Péter, Revizoronline.com)

○ GASTON RIVERO, BÁTORI ÉVA | Fotó: Berecz Valter

„Gaston Rivero uruguayi-amerikai énekes szép tenorjával igazán hiteles szerelmes gazember, akinek bármikor készséggel elhinnénk mi is, hogy jó útra fog térni. Az előadást mégis inkább Bátoriné Éva drámai szopránja viszi a vállán, akinek Minnie-je érett, vonzó nőként egész eddigi életében az igazit várta. Az énekesnő szenvedélyes, dinamikus, lendülete kitart az előadás legvégéig.”

(szg, Szabad Föld)

„Ez most jó. Olyasmi, amit már régen várt az ember, és már régen nem remélt: egy rendesen színpadra vitt, okos, ötletes és szép előadás. (...) Az ember elpihenget, elaluszkal az első felvonás alatt, de érzékeli, hogy nem rossz ez az egész. És jön utána a második, amibe belesűrűsödik a teljes opera, önállóan is el lehetne játszani, olyan az ereje, olyan szép ívet rajzol a zenei cselekménye. És olyan benne Bátoriné Éva. (...) [Puccini] Egyszerűen nem tudott olyan nagy operát komponálni, amiben nem hal meg senki a végére. A rendezőt, Vasily Barkhatovot dicséri, hogy erre is talált megoldást: meghal Ramerreze. Trisztáni halála lesz, vizionál, azt álmódja, hogy lóháton menekül, utolériük, lerántják, akasztófa alá állítják, és ő elénekelheti a nagyáriát.”

(Fáy Miklós, Élet és Irodalom)

„Modern, letisztult, izgalmas rendezéssel indult az Opera idei évada. (...) Az orosz rendező Vasily Barkhatov az Erkel Színházba saját tervező csapattal érkezett. Zinovy Margolin markáns díszlete, hatalmas betoncsövek, meghatározó eleme *A Nyugat lánya* című előadásának. Azonnal kortalanná, maivá teszi a cselekményt.”

(Balogh Gyula, Népszava)

„[Bátoriné Éva] Szopránja és egész előadói kultúrája a második felvonás szerelmi kettősében, majd a harmadik felvonás záró szakaszában igen szép pillanatokot teremt. (...) A tenor Gaston Riveróról már eddig is voltak kellemes budapesti emlékeink, és múlt szombati Johnson-Ramerreze most ezek számát tetézi. Hiánytalanul, póztalan férfiasággal tölti ki figuráját, hihető, hogy bele lehet szeretni, s a hangja nemcsak az opera egyetlen slágerszámában (*Ch'ella mi creda*, III. felv.) bizonyul diadalmasnak. (...) Az érdekes meg a színes jelző Kocsár Balázs és a zenekar teljesítményére kevésbé illene, annál inkább a korrekt és a jól összefogott.”

(László Ferenc, Magyar Narancs)

„Őrjöngő röptünk
mond, hová vezet?”

/Madách Imre/

„This reckless flight,
where is this bound
to take us?”

/Imre Madách/

MITEM

MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING
MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ
NATIONAL THEATRE • BUDAPEST, APRIL 11–MAY 5, 2019.
NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST, 2019. ÁPRILIS 11.–MÁJUS 5.

mitem.hu ▪ nemzetiszinhaz.hu/mitem ▪ facebook.com/mitembudapest

nemzetiszinhaz.hu   /nemzetiszinhaz

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ORIGO

NEMZETI
MAGAZIN

szcenárium
művészeti folyóirat

MITEM

IRKUSZ

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2018
19

március
április

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL SZÍNHÁZ

2019. március 1., 3., 5., 8.	Così fan tutte <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i>
2019. március 2.	Olasz Estély Sonya Yonchevával
2019. március 3., 6., 10.	Gioconda <i>Amilcare Ponchielli</i>
2019. március 7., 9., 13., 17.	Carmen <i>Georges Bizet</i>
2019. március 9., 10., 16., 17., 30., 31.	János vitéz <i>Kacsóh Pongrác</i>
2019. március 9., 17., 31., április 7., 28.	Operatúra Papagenóval <i>Toronykőy Attila</i>
2019. március 14., 16., 21., 29., április 2., 7.	Bánk bán <i>Erkel Ferenc</i>
2019. március 22., 23., 24., 27., 28.	OMG (Sylvia Pas de Deux; Téma és variációk – George Balanchine koreográfiája ©The George Balanchine Trust; Etűdök) <i>George Balanchine / Léo Delibes; George Balanchine / Pjotr Iljics Csajkovszkij; Harald Lander / Carl Czerny / Knudåge Riisager</i>
2019. március 30., 31., április 3., 4., 6., 12.	Traviata <i>Giuseppe Verdi</i>
2019. április 1.	YBL205
2019. április 5.	Zenekari Hangversenyek – Kamarazenei koncertek
2019. április 5., 6., 7., 13., 16., 17.	Porgy és Bess® <i>The Gershwins®</i>
2019. április 10.	Tevje <i>Richard Wherlock</i> A Ballett Theater Basel előadása. A Budapesti Tavasz Fesztivál szervezése.
2019. április 11.	Immortal Love <i>Cho Sungryong</i>
2019. április 13.	Mesélő muzsika: Mese-zene
2019. április 14.	V. Nagy Iván Nemzetközi Balettgála
2019. április 16.	World Voice Day
2019. április 18., 25., 27., 28.	Parasztbecsület; Bajazzók <i>Pietro Mascagni; Ruggero Leoncavallo</i>
2019. április 19.	A Passió – filmvetítés <i>Mel Gibson</i>
2019. április 22.	Hamupipóke <i>Szergej Prokofjev</i> A Mariinszkij Színház Balettegységének előadása. A Budapesti Tavasz Fesztivál szervezése.
2019. április 26., 27., 28., 29., 30.	Háry János <i>Kodály Zoltán</i>
2019. április 29.	A tánc világnapja
M4-ES METRÓ, II. JÁNOS PÁL PÁPA TÉRI MEGÁLLÓ	
2019. március 23.	Bach Mindenkinék Fesztivál
EIFFEL MŰHELYHÁZ – BÁNFFY-TEREM	
2019. április 5., 6., 7., 13.	GIF: Girls in Focus – Lányok a fókuszban (Trois Gnessiennes; Trójai játékok – amazonokkal; Falling Angels; 5 tangó) <i>Hans van Manen / Erik Satie; Robert North / Bob Downes; Jiří Kylián / Steve Reich; Hans van Manen / Astor Piazzolla</i>
2019. április 14., 18.	A kairói lúd, avagy A rászédett vőlegény <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i>
2019. április 20., 22.	Máté-passió <i>Johann Sebastian Bach / Felix Mendelssohn-Bartholdy</i>
2019. április 21.	Parasztbecsület; Messa di Gloria <i>Pietro Mascagni</i>

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

PUCCINI

2019

FESTIVÁL

MÁJUS 18. –
JÚNIUS 10.

MANON LESCAUT (új produkció) május 18., 21., 25., 28., 30.

TOSCA május 19., 29.

MESSA DI GLORIA / LIDÉRCEK május 20.

A NYUGAT LÁNYA május 22., 24.

PILLANGÓKISASSZONY május 23., 25.

A FECSKE (új produkció) május 26., 27.

EDGAR (új produkció) június 1., 6.

BOHÉMÉLET 2.0 június 2., 5.

TRIPTICHON június 3., 4.

TURANDOT június 7., 9.

PUCCINI, A DALNOK június 4.

KRIZTANTÉMOK, AVAGY LIÙ HALÁLA (ősbemutató) június 8., 9.

GREGORY KUNDE ÁRIAESTJE június 10.

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2018
19

opera.hu | facebook.com/Operahaz